

A RIMASZOMBATI
EGYESÜLT PROTEST. FŐGIMNÁZIUM

LXII-İK

ÉRTESITŐJE

AZ 1914—1915. TANÉVRŐL.

KÖZLI:
LOYSCH ÖDÖN
IGAZGATÓ.

RIMASZOMBAT,
NYOMATOTT RÁBELY MIKLÓS FIA KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
1915.

I.

Lenner Gyula sírjánál.

Nem dicsőítő beszédet tartani jöttünk itt össze e tátongó sír partján, hanem elbúcsúzni tőled, kedves Gyula bátyánk, a ki az életben hosszú éveken át mindnyájunknak szelid, jóságos barátunk voltál s az ifjúság iránt is a legnagyobb, szinte túláradó jóindulattal viseltél.

Tudjuk, hogy hitünk szavai szerint „mindnyájunknak meg kell jelennünk a Krisztus ítélőszéke előtt“, ugy, a mint te már megjelentél.

A mi belőled mulandó: por és hamu volt, azt ide hoztuk, hogy elporladjon a többi porladók között, mert az emberi életnek vége itt a földön az elmulás, a feloszlás. A mi pedig nemesebb volt benned, a mi lélek, a mi szellem, az nem fog elporladni a sírban; az más, ismeretlen tájakra költözött.

Miképen szól felőled annak ítélete, a ki előtt mindnyájan tartozunk megjelenni: nem tudhatjuk; de azt tudjuk, hogy igazságos lesz, mert ott nemcsak a külső szereplés máza szerint ítélnek, hanem tekintetbe veszik azt, a mi a szívek és vesék mélyén van: az emberek legtitkosabb gondolatait, szándékait, érzelmeit s egybevetik azt az ember egész természetével és képességeivel.

Hibáid lehettek neked is, hiszen ember voltál, mint mi: gyöngé, gyarló ember és „ki van hiba nélkül közülünk?“ De azt is tudjuk, hogy sok nemes és jó tulaj-

donság lakozott benned, a mivel te nem dicsekedtél soha, de a mi nálad egészen természetesnek tűnt föl.

Széleskörű szaktudásod, mélyreható műveltséged szinte kicsiny helyre szorult a mi kis városunk körében, sokan meg voltak róla győződve, hogy magasabb foku iskola körében méltán megállottad volna helyedet. Talán ez volt az oka annak is, hogy az ifjúságnak avval a részével, a melyik magától nem igyekezett: túláradó atyai jóindulattal, engedékenységgel bántál, de tudjuk azt, hogy az ifjúságnak önként törekvő része igen mély tudás forrására talált a te klasszikus katedrád mellett.

Nagy jóakarát és szelidség jellemezte társas életedet és szívesen szolgáltál másoknak jó tanácscsal s a miben tehetted, segítségére voltál mindenkinek.

Pedig hosszú életed folyása nem mindig járt a szerencse ösvényein. Fiatal éveid gondtalan élete után a gondok és bajok sötét szövevénye kezdte körülhálózni házad tájékát és az a sok balszerencse, a mi téged ért, másokat régen letört volna; te öreg korodban is derüs nyugalommal viselted el az élet nehézségeit és csapásait, amelyek között nem láttunk téged soha megtörni. A sok ellenkező, lesújtó nehézség közt maga az élő, megtörhetetlen remény voltál, mindig jobb sorsot várva számtalan bajaid között.

Húsz esztendeig ismertünk téged itt Lenner Gyula, mint jó kartársat, az ifjúság atyai szelidségű nevelőjét, mint mindnyájunk kedves „Gyula bácsiját.” Ezen a pályán, mint tanár, ötven esztendőt töltöttél és egész generációk törekvő ifjúsága részesülhetett tudásod széleskörű kincseiben.

Most itt állunk nyitott sírod partján és elbúcsúzunk tőled avval a hittel, hogy nem végződött be végleg a te lelked, szellemed élete, hogy a mi nemesebb volt

benned, az megtisztulva a földi salaktól, az örökkévalóságban élni fog.

Hol lesz az? Miképen lesz az? Nem tudhatjuk. De azt tudjuk, hogy laboratoriumainkban a nemtelen anyagból csodás világítású fényforrás tör elő az emberi ész vezérlete alatt. Mivé lehet a föld legnemesebb anyaga: az értelmes ember, ha az isteni legfőbb értelem kizárólagos vezetése alá kerül? „Szem nem látta, fül nem hallotta, sem az ember szívébe nem hatott, a mit az Isten azoknak készített, a kik őt szeretik.” Így bizhat az Urnak legtudományosabb, legvilágítottabb apostola.

Ebben a hitben búcsút veszünk tőled, nem örökre, hanem a viszontlátás reményében.

Addig is pihenj nyugodtan sírod mélyén 72 esztendő életed sok megpróbáltatása után. Isten veled!

II.

Tanév megnyitás

1914. szeptember hó 14-én.

*Mélyen tisztelt közönség!**Kedves fiatal barátaim!*

Nem a szokásos figyelmeztetésekkel fordulok hozzátok a mai napon, amikor egy új tanév küszöbét átlépjük. Az idők sokkal rendkívüliebbek, sokkal komolyabbak, semhogy az, ami közönséges alkalmakkor egy tanévet megnyitó ünnepély tárgyát képezhetné, a mai napra is alkalmazható volna. A történelemnek egy új korszaka előtt állunk. Voltak a világtörténelemnek phásisai, amelyek átalakító hatása nyomán új világok keltek; voltak borzalmakban bővelkedő harcrai, amelyek vérözönébe nemzetek fultak és vértengeréből nemzetek keltek; voltak szellemi forradalmi, amelyek új világnézeteket szültek; voltak dicsőségtől ragyogó napjai, amelyekben az emberi felvilágosodás diadalt ült a sötétség hatalmain — voltak gyászban feketéllő pillanatai, amelyekben az emberi gonoszság győzedelmeskedett az igazság és a haladás felett — de nem volt olyan korszaka, nem volt olyan küzdelme, amely jelentősége és zordon nagysága tekintetében a most folyó világháborúhoz hasonlítható volna. — Amikor Attila kezében a világ ostora suhintott végig az emberiségen, amikor a népvándorlás barbár hordái elárasztották Európát és rettentő csapásaik alatt romba dőlt a római világbirodalom: akkor is vértenger hullámai áztatták a földet, magukba fullasztva egy fejlett civilizáció minden kincsét; de egy olyan generáció veszett ki, amelynek vétkeket-vétekre halmozó élete az isteni jogrend megcsufolását jelentette és olyan civilizáció pusztult el, amelynek túlérett gyümölcse a rothadás erjedésében már csak jövő századok kulturmunkájának megtermékenyítésére volt alkalmas. — Amikor a katolicizmus és a protestantizmus mérte össze a maga erejét, akkor is mérhetlen

érték ment veszendőbe emberben és az emberi kéz munkájában egyaránt; de ez az erőpróba szűkebb körre szorított és pusztításai csak egyes territóriumok életerét vágta át. Amikor Napoleon vasökle végig vágott Európán és pusztító tűzcsóvái lángborítottak egy világot, akkor is rengett a föld milliók lába alatt és vérszagtól ittas hadak tusájának zajától visszhangzott az egek boltozata; de itt egy ember állott szemben egy földrésszel és a küzdelem kimenetele nem lehetett kétséges. Most azonban milliók állanak szemben milliókkal. Népek és nemzetek, szárazföldek és tengerek, nyugat és kelet, civilizáció és barbarizmus — mind-mind halálos tusára keltek, hogy minden képzeletet felülmúló óriási mérkőzésben eldöntsék a világtörténelem legnagyobb problémáját, az emberiség legszentebb érdekeit, azt, hogy a béke angyala lebegjen-e valahára a világ felett, vagy a háboru izgató réme, a haladás legyen-e ura a mindenségnek, vagy továbbra is megtartsa uralmát az önző maradiság, közkinccsé váljon-e az egyéni szabadság, vagy a csárizmusnak jármát nyögje a modern kor emberi méltósága!

Sajátságos jellemvonása az örök és megváltozhatatlan természetű törvényeken nyugvó társadalmi evolúciónak, hogy sohasem érheti el célját a békés fejlődés vértelen útjain. Minél egyetemlegesebb, minél ideálisabb az a cél, amelyet a fejlődő emberi szellem maga elé ki üz, annál ádázabb, elkésredettebb és véresebb a küzdelem, mely érte kitör. A bünbe merült Róma tespedt világát új életre rázta fel Krisztus isteni tana és mégis évszázadokig tartott, míg a felebaráti szeretet diadalmaskodott a rabszolgaságon, az apostolok egyszerűsége Róma feslett erkölcséin. A roppant hatalmában elbizakodott középkori egyház visszaéléseibe beleharsant Luther és Calvin tiltakozó szava és mégis titáni küzdelem volt az, mely a gondolat és vallásszabadságot kivívta. A kiváltságos osztályok zsarnoki hatalmi körébe belemarkolt a népek forradalmának rettenetes keze és mégis milliók vére ömlött, míg az összemberiség rákényszerítette egy csekély töredékre az egyenlőség és szabad érvényesülés fogalmát. Csodálatosak az isteni gondviselés útjai! Embervér áztatja a földgömb minden rögét, fájdalmas sóhajok nyögését visszhangozza a végtelen idők minden percze és mindez azért, hogy az emberiség haladjon, tökéletesedjék, nemesbüljön. A világegyetem milliárd teremtménye megélhet békében egymás mellett; egyedül az Isten képére formált ember nem képes bé-

kében feljutni arra az erkölcsi magaslatra, melyet a könyvek-könyve ezekkel az igénytelen szavakkal határoz meg: legyetek tökéletesek ...

Most is megnehezült az idők viharos járása felettünk! A halál démonja ismét végig száguld földrészünkön és kaszája sűrű rendet vág az életen. És mi itt állunk tehetetlenül, aggodalmas, szorongó szívvel, nehéz gondoktól gyötörtén lesve a híreket onnan a távoli harcmezőkről, ahol rettenetes mérkőzésben dől el ezeréves hazánk sorsa.

Itt állunk tehetetlenül és láttára egy világ felfordulásának, szorongó lelkünkben feltör a kiáltás: Uram Istenem, miért mindez? Miért ez a mérhetetlen véráldozat, miért a szivettépő fájdalomnak ez a végtelen tengere? A jelenért-e? Hiszen mi megértünk eddig is, békésen, boldogan! Nem a jelenért, nem mi értünk, ti értetek folyik a küzdelem ifjak! a jövő generációért! Ti értetek, kik most még gondtalanul élitek világtokat — ti értetek vérzik el ezer és ezer testvérünk, színe-java a magyar itjuságnak — élete tavaszán — virágos jövő küszöbén — erejének teljében. Ti értetek sajog százezer szülő szíve, ti értetek omlik az anyák könnye kunyhóban és palotában egyaránt. Mérhetlen áldozat füstölg a háboru démonjának oltárán, a magyar vér tengerét issza a szomszédos idegen föld, a fájdalomnak, könyörgésnek és sóhajoknak egybeolvadt hosszú jajkiáltása száll fel a magasságos egekbe — és mindez ti értetek, a jövőért! Higyjétek el, nem könnyű a feladatotok. Azokra az áldozatokra, amelyeket az élet-halál harc megkövetel, méltóknak kell bizonyulnotok. Nem szabad gyermekeknek lennetek most, amikor körülöttetek recseg-ropog a világ minden eresztéke, amikor országok dőlnek romba, nemzetek enyésznek sirba. Elmult a játék ideje, a jelen pillanatok feltartóztathatlan erővel sodornak mindenkit az élet forgatagába. A mai nehéz napok nem türik a renyhe henyélést, erőt kell gyűjtenünk egy szebb jövőre, melynek alapjait drága vérral rakják le testvéreink a harcmezőn, egy jövőre, amelynek bizonytalan körvonalait a remény ködfátyolán keresztül látjuk csak, de amelynek eljövételében rendületlenül bizunk, amelynek el kell jönnie, mert a Mindenható igazságszolgáltatásában kételkednénk, ha e szent küzdelem szerencsés kimenetelét illetően kétely férköznék kebelünkbe. De ennek a szebb, ennek a biztatóbb, boldogabb jövőnek csak az alapjait rakják le hős véreink a harcmezőn, felépíteni

a jövő épületét ti fogjátok, ti, a jövő reményei, ti, akikért egy vérfolyam hömpölyög máris Oroszország kietlen pusztaságain keresztül, ti, akikért lázalmukban fetregő sebesültek ezrei szenvednek, akikért nemzedékek hősi halált halnak! Hogy ez a végtelen és megmérhetetlen áldozat meddő ne maradjon, ez rajtatok áll; — és nem volnátok méltók az életre; nem volnátok méltók a magyar névre, amelyet most rettenetesen és dél és csodálattal vesz ajkára egy világ — ha ezt még nem értenétek. — Ha meg nem értenétek azt, hogy ez a hely, a hol most álltok, nem csupán iskola, amely a tudomány alapelemeivel ismertet meg benneteket, hanem templom, a hazaszeretet temploma, amely megtanít benneteket arra, hogy kell élni a hazáért méltó emberi életet és hogy kell meghalni érte hősi halállal. Szentély ez, amelynek oltárán ott kell lobbania éjjel és nappal, miként a Vesta templomában az áldozati tűznek, annak a tűznek, amelyet a belátó bölcsesség gyújt és a hazaszeretet éleszt és amelyen ott enyészik a multnak minden bűne és előítélete, minden kinövése és igazságtalansága, a politikai torzsalkodás és a felekezeti türelmetlenség, a nemzetiségi hajsza és a jogtalan elnyomás, a protekció burjánja és a klikk-rendszer, az önzés, a haszonlesés, a tehetségek lenyüggözése, az erők szétforgácsolása, — minden, minden a mi eddig éket vert közénk és elválasztott minket: hogy egyetlen érzésbe fonódjék minden gondolatunk és törekvésünk: a hazának mindent, a haza minden előtt! Oh nemcsak a tudományt kell ilt elsajátítanotok! A nagy harcnak már eddig is vannak dicső tanulságai és ezeknek át kell menniök a ti véretekbe itt az iskola falai között! Meg kell tanulnotok, hogy ami eddig korlátot emelt ember és ember közé: az nincs meg a valóságban, az csak a fantázia szülöttje, agyrém, melybe a hosszú békének erkölcsi ideálokban szegény kora lehelt mesterséges életet és amely közönséges emberi indulatokból táplálkozva élt mindaddig, amíg a háboru vaskeze végig nem separt rajtunk és ki nem irtott mindent, a mi beteg volt a szervezetünkben! Meg kell tanulnotok, hogy nálunk nincs nemzetiségi kérdés, csak lelketlen agitátorok, idegen pénzen megvásárolt gyalázatos bérenczek voltak azok, akik nyomorult pénzért saját édes anyjuk, a magyar föld ellen törtek és ehhez a legszörnyűbb mérenylethez czinkosokat toboroztak. Ime, ennek az édes anyának legelső hívó szavára oda sereglett a magyar mellé a német és

a tót, az oláh és a ruthén, a horvát és a szerb, lelkesedéstől izzó, a hazafias mámor lázában csillogó szemekkel és a hon-szerelem érzelmeivel csordultig telt szivből tolult nyelvkülömb-ség nélkül mindnyájuk ajkára a fenséges nemzeti imádság: Isten áldd meg a magyart! És azóta ott küzdenek vállvetve, mint valamikor Hunyadynak, Rákóczynak, Kossuthnak legendás vi-tézei, csodálatot keltve a barátban, rémületet és halálfélelmet az ellenségben!

Meg kell tanulnotok, hogy megszűnt a felekezeti gyűlöl-ködés. Amikor ott együtt áll a küzdő tábor, egyetlen céltől áthatva, egyforma lelkesedéstől hevitve: ugyan kinek jut eszébe megkérdezni, hogy szomszédja kath.-e, vagy protestáns, zsidó-e vagy más szertartás szerint kéri az Egek igazságos urától a győzelem habérját — amikor a szent ügy áldozatait közös sirba fekteti a fájó kegyelet és e sir fölött ott kesereg mindnyájunk édes anyja, a magyar haza: vajjon ki nézi, hogy egy felekezethez tartozókat borít-e a néma hant?... És amikor megmozdul a társadalom és áldozatkész szeretetével öleli körül a harcba indultak itthonmaradottjait: vajjon ki kérdi, hogy az áldozat milyen kézből ered, hogy a szeretet melege Istent mily szer-tartások között dicsőítő szivből sugárzik ki? Ki kéri majd szá-mon hogy a seb, amelyet az ellenség vasa ütött és melyet gyöngéd kézzel kötözget a társadalom önkéntes ápolóhada, mily felekezethez tartozónak a testén sajog?

Meg kell tanulnotok, hogy vége szakadt a politikai villon-gások áldatlan korszakának. Nincs többé ellenzék, üres jelsza-vakká zsugorodott össze a 67 és 48, a komoly tények előtt elnémult a szenvedély, a pártszervezkedés, a szóharc. Beigazolást nyert mindaz, amiért annyi gáncs, annyi támadás érte kormány-férfiainkat. Vajjon ki merné a multért támadni azokat, akiknek bölcs és megfontolt előrelátása tette képessé az országot ennek a csodálatos erőnek kifejtésére, ki merne forma-hibákat felhánytorgatni láttára a munka eredményének? Őszin-tén kell beismernünk mindnyájunknak, akik az ellenzék állás-pontján állottunk, hogy tévedtünk, mert egy világhatalomról bekövetkeztét sohasem vettük komolyan számításba. Egy példát akarok elétek tárni a közelmúlt történetéből, mely nagyban hasonlít a jelenre. Amikor 1860-ban Vilmos, a németek későbbi nagy császára a porosz trónra lépett, első feladatának azt tűzte ki, hogy Poroszország haderejét reformálja. A gyanakvó közvé-

lemény a hadsereg létszámának felemelésében nem praeventiv intézkedést látott egy bekövetkezhető háboru esélyeire, hanem tisztán a királyi hatalom megerősítését, hogy segélyével Porosz-ország fiatal alkotmánya megtöressék. Az ellenzék úgy a parla-mentben, mint kint az életben mindent elkövetett, hogy a király terveit megghiusítsa és folytonos izgató agitációjának meg volt az az eredménye, hogy a több ízben felosztatott parlamentbe mindig óriási többséggel került vissza. Ekkor Bismark, Német-ország legnagyobb államférfia és Poroszország akkori minisz-terelnöke az alkotmányt egyszerűen félrelökte és bár úgy az ő, mint királyának élete ellen gyilkos merényletet követtek el, bár neve a leggyűlöltebb név lett Poroszországban — a véderő-reformot mégis keresztülrészakolta. Az idők fényesen igazolták az erőszak politikáját. Poroszország 1866-ban megalázta Ausz-triát, az 1870—71. háboruban Franciaországot. Bismark nevének dicsőségétől visszhangzott az általa egységessé kovácsolt Né-metország — az a Németország, mely azóta Európa vezérlő hatalmává emelkedett, és amelynek fényes haditettei most ejtik ámulatba a világot. A hasonlóság az akkori német és mostani hazai viszonyok között szembetűnő — vajha a komoly idők nálunk is összeforrasztanák a nemzetet és azzá tennék, amivé vált Bismark Németországja: egységes és egységében győzhetetlen nemzet!

Ezt kell megtanulnotok első sorban itt az iskolában és levette azokat a béklyókat, amiket felekezeti, politikai, nemzeti-ségi előítéletek raktak a tegnapi emberére, ki kell lépnetek az életbe minden elfogultság nélkül, egyetlen tudattól áthatva, attól, hogy egy *egységes* hazának vagytok *egyforma* gyermekei, hogy közöttetek semmiféle különbség nincsen.

És meg kell tanulnotok, hogy bár az iskolának egyik leg-főbb feladata az egyéni nevelés, a tudományokban való előké-szítés, hogy ki-ki az itt szerzett alapon továbbépítve találja meg az életben az egyéni boldogságot: végeredményben mégsem magatoknak tanultok, mert nem az egyéni boldogulás a fő cél. Sokkal nemesebb, sokkal magasabb eszme követeli meg a teljes tudományos felkészültségeteket: a haza szent érdeke. A honmentés munkájából nem veheti ki mindenki a maga részét azáltal, hogy fegyveres kézzel siet a haza védelmére. De a haza javát mindenki szolgálhatja, és ha létezik szent kötelesség, akkor ez abban áll, hogy mindenki ott igyekezzék munkarejét érvé-

nyesíteni, ahol arra alkalma nyílik. A ti kötelességtek ide szólít benneteket és bár látszólag semmiben sem különbözik régi kötelességeitől, mégis fokozottabb, lelkiismeretesebb munkát követel meg tőletek. A háboru nagy áldozatokat igényel és el kell rá készülnie lennünk, hogy a nemzeti élet munkaterméből ezer és ezer fiatal, dolgos kéz fog hiányozni. Ezt az ürt nektek kell majd kitöltenetek, nektek, a jövő munkásainak, épen úgy, amint mi közülünk, a jelen munkásai közül azok, akiket a kor, a katonai kiképzettség hiánya, testi fogyatkozások vagy bármely más okok megfosztottak attól, hogy fegyveres kézzel küzdjünk végig hazánk létharczát, készséggel vállaltuk a beállott munkatöbbletet. Ezt a munkaáldozatot, ahová néztek, mindenütt meglátjátok. Meglátjátok itten, ami környezetünkben is. Tanáraitok közül négyet szólított a harcmezőre a haza. Horváth Albert, Pásztori Gyula, Fábrián Vilmos, Holéczy Miklós talán már ott küzdenek valahol az orosz pusztaságon. És erre önként felajánlották az iskolánknak segítségüket olyan férfiak, akiket már alig fűz valami bensőbb kapocs tanintézetünkhöz, akik csak tehetségüket és munkaerejüket akarták érvényesíteni itt, nehogy a mai körülmények közt egyik legfontosabbnak nevezhető munkatér, a jövő nemzedék felnevelése, fennakadást szenvedjen. Tanári tantestületünknek és vele az egész magyar tanárságnak volt nesztora, Bodor István, 42 eredményben gazdag munkaesztendő terhétől fáradtan kereste a jól megérdemelt pihenést és ime, most megint itt látjátok a mi körünkben. Egy hosszú élet fáradalmaitól megviselve, a kegyetlen sors vasmarkától porba sujtva, ugyan ki kérhette volna tőle számon, ha hátralevő napjait csendes magányában éli le? És látjátok, ő volt az első, aki idejött, hogy gazdag tudását még egyszer kamatoztassa a ti javatokra, a ti előhaladástokért. Idejött, nem hogy rajtunk segítsen, hanem hogy nektek legyen segítségtekre jövőtök megalapozásában, ide jött, mert a haza veszedelme ezt parancsoló kötelességévé tette... Itt látjátok Tóth Béla városi mérnököt, akit felelősségteljes nagy munkaköre nem gátolt meg abban, hogy itt, ahol képességeit érvényesítheti, újabb terheket ne vállaljon és ezáltal rójja le tartozását a haza iránt. Itt látjátok Nyomárkay Béla pénzügyi titkárt, akit idegen létére sem érzelmi kapocs, sem semmiféle érdek nem fűz iskolánkhoz, és aki mégis kötelességének tartotta, hogy közénk álljon és istentől nyert festő tehetségét a közügynek felajánlja. Felajánlja azzal a lel-

kesedéssel, melynek szála az igazi, mert tettekben nyilatkozó hazaszeretében gyökereznek.

És itt látjátok a ti volt igazgatótokat, dr. Veress Samut. Az országos nagy események közepette, a tulfütött izgatottság eme napjaiban is, mikor minden egyéni momentum eltörlődik és apróságnak tűnik fel a nagy valóság mellett, mély szomorúság üli meg szívemet, amikor ezt a nevet leirom. Annyira hozzáfert az iskolához, annyira hozzánőtt a mi szívünkhöz dr. Veress Samu, hogy nehezen tudunk megbarátkozni azzal a gondolattal, hogy már ő sem lesz a miénk, hogy már ő is csak mint vendég lépi át iskolánk küszöbét. És úgy érzem, hogy bármennyire megindokolják is a mostani komoly napok azt, hogy figyelmünket kizárólag a lejátszódó világeseményekre fordítsuk, itt meg kell állapodnunk egy pillanatra, mert ez a pillanat a búcsú pillanata.

Dr. Veress Samu azok közé a férfiak közé tartozik, akiknek egész életük a munka szakadatlan láncolata a legideálisabb célok érdekében. Mint tanár 30 éven át működött tanintézetünkben, és ha valakiről elmondhatjuk, hogy az ifjuság atyai jósa nevelője volt, úgy róla mondhatjuk el. Az ő szive egybe volt forrva az ifjuság szívével, fiatalos lelkülete mindig vissza tudott szállani a gyermeki psychéhez, amelynek minden dobbanását ismerte és megértette. Azt a törhetetlen idealizmust, amely benne égett, csodálatos közvetlenséggel tudta átültetni tanítványaiba, akik rajongtak érte, akik bálványozták, akik sohasem ismerték benne a szigorú tanárt, hanem csak a megértő, a baráti érzelmekkel telt, a felejtő, megbocsájtó, jósa embert.

Mint tudós egyike azoknak a mindinkább kevesbedőknek, akiknek érdeklődésük a tudás minden ágára egyformán kiterjed. Folyton buvárkodó elméje lépést tartott a kor haladásával, a melynek minden kérdése érdekelte. És ezeket a széleskörű ismereteket oly fényes, lebilincselő előadással, oly közvetlen, meggyőző modorban tudta tanítványaival közölni, hogy szavai mindig mély és maradandó hatást gyakoroltak. De ő nem érte be azzal, hogy gazdag tudásának gyümölcsét csak élőszóban ismeresse. Mélyreható irodalmi működés is jelzi élete útját. Mint szép-próza író, mint költő, mint az irodalom-költészet bűvára, mint essayk, emlékbeszédek, ünnepi beszédek szerzője számottevő munkásságot fejtett ki és ismertté tette nevét. Ismeretterjesztő előadásai közéletünk eseményei voltak. A tudomány leg-

változatosabb tájairól vett, irányukban és tárgyukban annyira különböző felolvasásai mindig kitűntek új, eredeti felfogásukkal. És agyának gazdag tárháza ontotta a kincseket mindenkor, valahányszor arra felszólították vagy valahányszor az alkalom fontossága vagy ünnepélyessége egy kiváló minőségű szereplő közreműködését kívánatosá tette. A közélet alig nélkülözhetette az ő alakját. Egyházának évtizedeken át jegyzője, kulturintézményeinknek vezető szerepet vívó tagja, egyesületeinknek buzgó pártfogója, művészi aspirációinknak leglelkesebb szószólója. Akár mint városi képviselő, akár mint a törvényhatóság tagja, mindenütt ott volt, ahol a közügynek szolgálatot teljesíthetett vagy ahol az alkotó munkából kivehetette a maga részét. És ezt a nagy tevékenységet mindig a legteljesebb önzetlenség, a legbuzgóbb odaadás, a legideálisabb szolgálatkészség jellemezte, mert dr. Veress Samunak soha egy pillanatra eszébe nem jutott, hogy munkájáért elismerést vagy jutalmazást követeljen. Ő csak adni tudott, kérni nem.

Ezeket az érdemeket akarta főgimnáziumunk igazgatótanácsa megjutalmazni akkor, amikor 6 évvel ezelőtt dr. Veress Samut a főgimnázium igazgatójává választotta. És bár az ő finom, a mindennapi tülekedés közönséges zajától visszariadó lelke, az ő mélyen érző, mindent megbocsátó szeretettel telt szíve itt néha összeütközésbe jutott önmagával és az állás parancsolta birói szigorral: lelkes, odaadó munkája a tanintézetet a virágzásnak magas fokára emelte, gondoskodó előrelátása a kartársait örök hála kötelezte.

És utoljára hagytam azt, amiben nekünk legkedvesebb volt: az embert! Hogy milyen tulajdonságok egyesültek abban az aranyos szívében, azt mi tudjuk legjobban, mi a kollégái, a kik vele együtt működünk fényes és borús napokon, jóban és rosszban, hosszú, hosszú esztendőkön keresztül. És ez alatt a hosszú idő alatt lehettek közöttünk nézeteltérések, megeshettek, hogy pillanatnyilag összekülönböztünk is, de merem állítani, hogy alig szállt nyugovóra a nap úgy, hogy nem látta volna a teljes kibékülést. Az ő lelke nem ismerte a haragot. Spinozáról, a nagy philosophusról mondják, hogy a legtökéletesebb ember volt e földön, akinek lelki egyensúlyát soha nem zavarta meg semmi sem, akit soha senki nem látott örömeiben csapongónak, bánatában lesújtottnak, mert lelke felülemelkedett a közönséges emberi életben és valami magasabb piederstárról szemlélte a bölcs

derős nyugalomával a lábai alatt kavargó emberi tülekedést. Mintha ennek a bölcsnek egy lelki atomja szállott volna dr. Veress Samuba: az ő lelke is fel tudott emelkedni arra a magaslatra, ahonnan az élet éles ellentétei elsimulva, kiegyenlítve, érdekességeket elveszítve, mint valami csöndesen hullámzó, örvénytelen víztükör ragyognak fel... Ember volt és mint ilyen tévedhetett; társas lény volt és mint ilyen engedhetett társadalmi befolyásoknak: de soha tudva, rossz indulatból, készakarva nem bántott meg senkit sem ebben az életben. És ez a magyarázata annak a páratlan népszerűségnek, amelynek örvendett, azoknak a sikereknek, amiket elért és ez teszi érthetővé, hogy oly nehezen, oly igen nehezen válunk meg tőle. Áldja meg a Mindenható hátralévő életének minden óráját!

Helyét az igazgató-tanács Bódi Dénes iványii lelkésszel töltötte be, akinek multja, vasszorgalma és gazdag képességei teljes reményt nyújtanak arra, hogy dr. Veress Samu örökét méltóan fogja képviselni.

És végleg elhagyja iskolánkat Lenner Gyula kartársunk, egy félszázadig tartott tanári munkásság után és vele eltűnik egyike azoknak a klasszikus képzettségű férfiaknak, akik a rég elmúlt korok humanitárius iskoláinak emlőin nevelkedtek fel és ezeket az emlékeket áthozták a mi gyorsan rohanó, más világnézeteket valló korunkba. Az élet ugyan nagyon megtépázta idealizmusát, a csapások özöne sujtott le rá, de Lenner Gyula a stoikus bölcs nyugalomával türte a sors szeszélyeit és kedvelt klasszikusaiba temetkezve várta rendíthetetlen bizalommal és mindig friss reménnyel azokat a jobb időket, melyek sohasem következtek be rá. Aranyozza be a Mindenható kegyelmének áldó sugaraival élete alkonyát és engedje, hogy nyugalma zavartalan legyen!

De a szomorúság mellett még egy örömdetes körülménnyel is beszámolhatok most, az új tanév küszöbén. A lemondás folytán megüresedett igazgató-tanácsi elnöki állásra sikerült az igazgató-tanácsnak egy olyan férfiut megnyernie, akit az iskolánkkal szemben táplált jóindulata és meleg érdeklődése erre az állásra szinte praedestinál. Sohasem kereste a feltűnést és távol állott a szereplés vágya Samarjay Jánostól, a helybeli ref. egyház főgondnokától. De ahová a közbizalom állította, mindegyik teljes erejének latbavetésével, fáradságot és lankadást nem ismerő lelkesedéssel igyekezett állását betölteni. Iskolánkhoz

évtizedekre visszanyúló kapcsok fűzik és ez alatt a hosszú idő alatt nemcsak az ifjúság nemeslelkű barátjának, a tanári törekvések méltányoló előmozdítójának bizonyult, hanem mint az igazgató-tanács pénzügyi bizottságának elnöke az iskola kormányzása és irányítása körül is elévülhetetlen érdemeket szerzett, sőt ennek az épületnek emelése alkalmával, mint az építés felügyelője és legfőbb irányítója szakértelmével, fáradhatatlan buzgalmával és állandó utánjárásával anyagi érdekeink megóvása körül is igen nagy sikereket ért el. Ezek után nem a reményből fakad, de tényeken nyugszik az a tudatunk, hogy Samarjay János az ő rendkívüli kötelességérzetével és egy hosszú élet tapasztalatain lesűrődött életbölcességével nagynevű elődeinek művét oda fogja fejleszteni, hogy iskolánk dicső multjához hiven a jövőben is a kultúra egyik legerősebb védőbástyájává, a magyarságnak itt a végvidéken világitó oszlopává, protestáns egyházunknak szilárd pillérévé válik. Segitse meg ebben a törekvésében a Mindenható áldó kegyelme! Mi tanárok teljes bizalommal és szeretettel köszöntjük új méltóságában, elétek pedig, fiatal barátaim, követendő példa gyanánt állítom, hogy soha az emlékezetekben el ne homályosuljon, annak a férfiúnak az alakját, aki itt ül előttetek törődött testtel, de csüggedetlen lélekkel és hazafias kötelességérzettel hevitve vállal egy munkakört, a melyen kevés babér terem, de amely annál több gondnal, aggodalmas számíttással és bölcs megfontolást igénylő munkával jár.

Ilyen változott viszonyok között lépjük át az új tanév küszöbét. Egy új tanári testület áll előttetek, melynek tagjai közül egyesek csak ideiglenesen vállalták magukra a tanítás és nevelés nehéz munkáját, de amelyet mégis egy cél hevit: a ti jövőtök megalapozása, egy törekvés hat át: a tanítás zavartalan menetének és ezzel a nemzeti munka egyik fontos érdekének biztosítása, egy érzelem forraszt egybe: a lángoló hazaszeretet. A fáklya, amelyet ez a testület a kezében lobogtat és amelynek fénye előttetek világit ebben az aggodalomteljes, nehéz esztendőben, 3 ágból fonódik össze egységes erőforrássá: az egyiket a tudomány gyújtja meg, a másikat a hazaszeretet, a harmadikat a hit. Az első az élet harcához szükséges fegyvereket adja kezetekbe, a másik az áldozatkész lelkesedést önti belétek, a harmadik azzal a nyugodt bizalommal tölt el benneteket, mely minden cselekedeteket a megváltozhatatlan felsőbb hatalom akaratának rendeli alá. De véssétek a lelketekbe, hogy bár a

tudomány vértéz fel mindnyájunkat a küzdelmes élet harcára; bár a hazaszeretet aczélozza meg karjainkat és önti belénk az önfeláldozó, az életet semmibe sem vevő ősmagyar vitézi erényeket: mégis a hit az, mely a győzelmet a kezünkbe adja, kicsiny és nagy dolgokban egyaránt, gyarló emberi életünk küzdelmeiben ép úgy, mint a nemzetek életét felforgató véres csaták zajában. Az a hit, mely dicsőséges szövetségünknek, a németek nagy császárnak minden szavából oly meggyőző erővel kiárad, az a hit, amelynek erejéről és csodatevő hatalmáról csak egyetlen példát akarok a legújabb kor történetéből elétek tární: Messze délen, a sötét Afrika egyik elrejtett zugában élt egy istenfélő jámbor parasztnép, amelynek földjét a véletlen gazdag arany- és gyémántmezőkkel átkozta meg: a búrok. Európa leggazdagabb nemzete, az angol, évekig zúditotta erre a szegény népre megmérhetetlen segédforrásainak minden gyilkos eszközét, míg végül rettentő tulerejével, de függetlenségök biztosításának feltétele mellett, pyrrhusi győzelmet vett rajtuk. Mi kölcsönözte ennek a maroknyi népnek azt a csodálatos bátorságot? Számra kicsiny volt, műveltsége alacsonyfoku; földjéhez a hazaszeretet szent kapcsa nem fűzhette még, mert ők is alig néhány esztendeje bírták. Az istenfélelem, a bibliába vetett rendíthetetlen hit, a Mindenható igazságszolgáltatásába helyezett erős bizodalom, az elmúlt századok vallásküzdelmeire emlékeztető protestáns állhatatosság: ezek voltak azok a fegyverek, amelyek a legbámulatosabb hőstettek véghezvitelében segítettek őket.

És ez az erkölcsi erő nekünk is legerősebb támaszunk.

Mi is az igazságos Istenre bizzuk ügyünket abban a véres forgatagban, mely ott kint száz csatatéren határoz nemzetek élete felett. Tegyen ő igazságot köztünk és ellenségeink között és legyen meg mindenben az ő szent akaratja!

Megnyitom tehát ezt a tanévet, a legnehezebbet, mióta magyar szó zeng magyar iskolában! Megnyitom az égboltozaton pirosuló vérfelhők közepette szorongó szívvel, de a Mindenható igazságszolgáltatásában vetett erős, bizodalmas, tántoríthatlan hittel!

Fel tehát munkára a haza szent nevében! És úgy áldjon meg mindnyájunkat a magyarok Istene, a mint kötelességünket teljesítjük!

Az 1914—15-iki tanévet megnyitottnak nyilvánítom.

III.

Tanévzáró ünnepély

1915. május hó 29-én.

*Mélyen tisztelt közönség!**Kedves fiatal barátaim!*

Rendkívüli körülmények között lefolyt tanévnek rendkívüli befejezése előtt állunk a mostani pillanatban. Idegen helyen, mint vendégei egy más iskolának jöttünk itt össze, hogy azzal a szorongó, aggodalmas érzéssel, amelylyel 9 hónappal ezelőtt munkánkat megkezdtük, letegyük most a munka szerszámaikat. Máskor ezt megteesszük azzal a jóleső fáradtsággal, mely a becsülettel végzett munka tudatában már előre örül a pihenésnek. Ma nem ismeri szívünk ezt a boldog érzést. A történelem dübörgő lépései visszhangzanak bennünk. A nyomor, amely a maga rettentő nagyságában olyan, mintha évszázadok összesűrített szenvedései egyszerre szabadultak volna fel; a végsőkig feszült idegek, melyek esztendő sulyát rakták vállainkra hónapok alatt; a téli hadjárat borzalmi, melyek betegek és sebesültek ajakáról kelve rémlátások képeivel gyötörték napjainkat és szörnyű látomásokkal szövődtek álmainkba; a remény és kétség közötti hányattatás, mely a képzelődés phantistikus szárnyain majd a magasba emelt, majd a mélységbe sujtott, ólomsúlylyal nehezedett lelkünkre és a gond barázdáit szántották orcáinkba... Ki tudna ma örülni a munka befejezésének, a mikor minden gondolatunk ott jár, a hol a népek vérmunkájának eredménye érik! Nem látjuk a tavasz ébredését, a Teremtő örök nagyságának ezt az örök misztériumát. Nincs meg a napsugárnak az a ragyogása, a mióta ezrek forró vérének párája száll feléje a magasba. A madárdalban a sebesültek hörgését halljuk, a virágillatba a halál miázmái vegyülnek. Mindenben csak a háborút látjuk, a háborút a maga borzalmas nagyságában, a maga rettenetes szenvedéseivel, végtelen nyomorával és áldozataival. Így volt ez a tanév megnyitása órájában, így volt hosszú 9 hónapon keresztül és így van még most is...

Igy van még most is... sőt talán még rosszabbul. Amikor a jövő felett érzett aggodalmainkon is diadalmasan keresztül-törő bizó reménységgel állottunk az új tanév küszöbén: mintha az őszben is tavaszi lehet, a virágfakadásnak, az ujjászületésnek illata csapott volna felénk. Győzedelmesen előrenyomuló

seregeink nagyszerű erő kifejtését látva, ki gondolt volna akkor arra, hogy minden idők véráldozatát messze felülmuló tusa után 10 hónap multán is csak ott álljunk, ahonnan kiindultunk? Ki hitte volna, hogy tavasz nyitával az őszi vetés ne keljen, sorvasztó lehetével, mint kint a szomszagos földek felett, a mi reménységeink felett is végigszáguldjon a perzselő, az életet ölő sivár szél? Ki hitte volna, láttára a feledhetetlen, a fenségesen gyönyörű nemzeti felbuzdulásnak?... És mégis megtörtént a hihetetlen: 10 hónap telt el emberfeletti küzdelem és szenvedések közepette és mégsem látjuk ennek a gigászi erő kifejtésnek eredményét; mintha minden-minden hiába volna.

Mintha eddig minden hiába volna! Vagy talán csak mi nem látjuk, törpe emberi reménységekből táplálkozó, szűk látókörű kortársai egy világot felforgató küzdelemnek, hogy a látzólagos eredménytelenség alatt nagy eredmények érnek, miképen a mozdulatlan téli hótakaró alatt új életre érik a pihenő természet? Csak mi nem látjuk véges emberi szemünk homályában, hogy a történelem kohójában izzik az ujjor, mely életre fog kelni egyszerre, vakító fényvel, a tökéletesebb, isteni eredetünkhöz méltóbb élet fenséges ragyogásában?... Nem látjuk, hogy már állanak az épület alapjai, melynek hatalmas falait a népek halálos versenyében róják az erősek, a munkabírók, azok, akik nagyobb építő köveket képesek egymásra halmozni és akik kegyetlen kézzel félretolják utjukból a gyöngébbeket, nehogy a jövő épülete silány legyen és bizonytalan alapon nyugovó?

Lehet, hogy csak mi nem látjuk és adja a Mindenható, hogy úgy legyen. Akkor a mű méltó lesz alkotóihoz, megfelelő a véres munka nagyságának. És akkor majd eljövend az az idő is, a midőn felszabadulva a lelkünket lenyűgöző rettenetes nyomástól és magunk előtt látva a jövő ragyogó képét, kettőzött szorgalommal foghatunk hozzá az épület berendezéséhez — és akkor az, a miről ez utolsó órában számot kell adnom, a lefolyt tanév eredménye talán szintén egy porszemnyi részecskéje lesz annak a munkának, melynek előkészítése a nemzet műhelyeinek, az iskoláknak a feladata.

Hogy ez a munka miképen folyt, arra nézve álljanak itt a következő adatok: *)

Adatok az 1914—15. tanév történetéhez.

Személyi változások az igazgató-tanácsban. Főgimnáziumunk igazgató-tanácsának ref. részről vol elnöke, *Lukács Géza*, tiszttségéről lemondván, helyét az igazgató-tanács *Samar-*

*) Az évzáró beszédben ezek az adatok csak kivonatolva olvastattak fel.

Jay Jánossal, a rimaszombati ref. egyház főgondnokával töltötte be, kinek a főgimnáziumunk körül szerzett érdemeiről rövid néhány szóval évmegnyitó beszédemben emlékeztem meg, és aki ebben a nehéz esztendőben igazán annak bizonyult, akinek ismertük: az iskola érdekeit szíven viselő, a tanügy minden kérdése iránt melegen érdeklődő, önzetlen, részrehajlatlan, nyílt-szívű és bölcs ítéletű férfiúnak. Az igazgató-tanácsban viselt tanácsosi állása elnökké történt megválasztása folytán megüresedvén, az állás betöltésére jogosított ref. egyháztanács helyébe *Máriássy László* árvaszéki elnököt küldte ki. A tanári testület örömmel üdvözölte a fentartó hatóság tagjai sorában *Máriássy Lászlót*, kit a multban fiai révén szorosabb kapcsolat fűzött iskolánkhoz és őszinte szívből kívánja, hogy a Mindenható tegye iskolánk érdekében kifejtendő munkásságát gyümölcsözővé és áldásossá, különösen ezekben a mostani súlyos időkben, amikor az érett ítéletre, az élettapasztalaton nyugvó bölcs tanácsra, a megfontolt cselekedetekre iskolánknak oly nagy szüksége van.

Személyi változások a tanári testületben. A tanári testületben is mélyreható változások menték végbe. *Dr. Veress Samu* igazgató 30 éves tanári működés után — melynek értékét a 13. oldalon méltattuk, — meggyengült egészségére tekintettel nyugdíjazását kérelmezte és a Nagyméltóságu vallás és közokt. miniszterium ezt a kérelmét 1914. évi szept. hó elsejétől kezdődő érvénnyel 81778. sz. rendeletével teljesítette is. Helyét az igazgató-tanács *Bódi Dénes* sajióiványii ref. lelkészszel töltötte be, ki mint helyettes tanár a magyar nyelv tanítását az I., II., IV. és VII. oszt.-ban, a latin nyelv tanítását a IV. osztályban vállalta és a rendkívüli viszonyok okozta nehézségek közepette és heti 23 óra mellett is szívós akaraterejével, fáradhatatlan kitartásával, lelkesedésével és példás kötelességtudásával tanártársainak és felettes hatóságának elismerését a legteljesebb mértékben kiérdemelte. Ugyancsak nyugalomba vonult *Lenner Gyula* a latin és görög tanszék tanára, kit a kultuszminiszterium 1914. szept. elsejétől 83607. számú rendeletével bocsátott el szolgálatából, 50 éves tanári mult után. A jól megérdemelt nyugalmat azonban csakhamar az örök pihenés váltotta fel: 1914. nov. 11-én *Lenner Gyula* rövid szenvedés után jobblétre szenderült. Haló porát nov. 14-én adtuk át az anyaföldnek, sirja felett a tanári testület megbízásából *Horváth Zoltán* kartársunk mondott megható búcsúszavakat. Emlékét kegyelettel őrizzük!

Lenner Gyula helye a tanügyi kormányhatalmával kötött szerződés 5-ik pontja értelmében miniszteri kinevezés útján levén betöltendő, főgimn. igazgató-tanácsa kérvényt intézett illetékes helyre, amelyben tekintettel a rendkívüli időkre és az ezekkel megindokolt rendkívüli körülményekre, pályázat mellőzésével *Boros József* okl. tanárjelöltnek helyettes tanári minőségben való kineveztetését kérelmezte, azzal indokolva kérelmét, hogy nevezett, *Lenner Gyula* egy évi szabadsága idején, teljes eredménnyel töltötte be állását.

A magas tanügyi kormány méltányolva ig. tanácsunk kérelmének indokait 1914. nov. 12-én 149158—1914/V. szám alatt kelt rendeletével *Boros Józsefet* a folyó tanévre helyettes tanárrá nevezte ki és örömmre szolgál annak a konstatálása, hogy *Boros József* a hozzáfűzött várakozásokat a legteljesebb mértékben kielégítette. A tanítás terén elért meglepően kedvező eredményei arra birták az igazgató-tanácsot, hogy a tanügyi kormánytól — ismét pályázat mellőzésével — a jelen állásában rendes tanári minőségben való véglegesítését kérelmezze, és iskolánk érdekében reméljük, hogy ennek a kérvénynek sikere lesz.

Az iskola beléletére áttérve jelenthetem, hogy az épületnek a nyári szünidő folyamán eszközölt tisztítása és tatarozása után aug. 31-én és szept. 1-én tartottuk meg a pótló-, javító-, kiegészítő- és magánvizsgálatokat. *Javítóvizsgálatra* utasított az 1913—14. tanév végén 88 tanuló, még pedig 81 rendes és 7 magántanuló. Ezek közül 1 tárgyból kellett javítania 31, 2 tárgyból 57 tanulónak. A vizsgálaton megjelent 82 tanuló, távol maradt 6. A vizsgálatot sikerrel letette 81 tanuló, osztályismétlésre utasított 1. *Különbözeli* vizsgálatot tett egy tanuló az osztrák és magyar iskolák tananyaga közti tárgykülönbözetből, sikerrel. *Magánvizsgálatra* engedélyt nyert 7 tanuló, a kik közül 5 sikerrel megállotta a helyét, 1 javítóvizsgálatra, 1 osztályismétlésre utasított.

A javítóvizsgálatokat követőleg szept. 2—5-ig megtartottuk ág. ev. részről a kerületi *pótló és javító érettségi vizsgálat* írásbeli részét, majd szept. 9—12-ig a szóbeli érettségi vizsgálatot. Ezekre a vizsgálatokra összesen 41 tanuló jelentkezett, még pedig teljes vizsgálatra 17, javítóvizsgálatra 23, kiegészítő vizsgálatra a görög nyelvből 1. A teljes érettségi vizsgálatot tevők közül érettnak nyilvánított 11. javító vizsgálatra utasított 6.

A javítóvizsgálatra jelentkeztettek közül érettnak találtatott 18, második javító vizsgálatra utasított 5. A görög nyelvből kiegészítő vizsgálatot tevő 1 tanuló megállotta a helyét.

Tekintettel a háboru következtében szükségessé vált új sorozásra, mely a múlt tanévben végzett középiskolai tanulókat közelebből érintette, a Nagyméltóságu vall. és közoktatásügyi miniszter ur megengedte, hogy a rendes körülmények között decemberben megtartatni szokott *második érettségi javítóvizsgálat* kivételesen *már az október hó folyamán* tartassék meg. Ehhez képest okt. 14–16-ig írásbeli, okt. 17-én szóbeli érettségi vizsgálatot tartottunk; az előbbire 3, az utóbbira 10 tanuló jelentkezett. A teljes érettségi vizsgálatot tevők közül érettnak találtatott 1, juniusi javító vizsgálatra utasított 1, a teljes vizsgálat ismétlésére 1 tanuló. A javító vizsgálatra jelentkeztettek mind érettnak nyilvánítottak.

A vizsgálaton mindkét izben Hronyecz József püsp. irodavezető elnökölt, a kormányt ugyancsak mindkét alkalommal Hallay Zoltán rozsnyói főgimnáziumi tanár képviselte.

A rendes tanulók *beírását* szeptember 1-én kezdtük meg, de a beállott rendkívüli viszonyok és a közbejött érettségi vizsgálat, mely a különben is megfogyatkozott tanári testület jó részét lekötötte, szükségessé tették, hogy a beiratások idejét — a rendes szokástól eltérőleg — szeptember 14-ig meghosszabbítsuk. A tanévet a megszokott ünnepély keretében *szept. 14-ikén* délelőtt 9 órakor *nyitottuk meg*. A rendes tanítás szept. 16-ikán vette kezdetét, összesen 343 tanulóval, még pedig: 316 rendes és 27 magántanulóval, ez utóbbiak között 8 leánynyal. De munkánkat már eleve megbénította az a körülmény, hogy kartársaink közül *Horváth Albert, Pásztory Gyula, Fábian Vilmos* és *Holéczy Miklós* hazafias kötelességök teljesítése végett még augusztus havában csapataikhoz vonultak be és lehetetlen lett volna a sikernek mégcsak némi reményét is táplálnunk a tanév eredményes befejezését illetőleg, ha kiérdemesült régi kollégáink közül *Bodor István* és *dr. Veress Samu* és iskolánk barátai közül *Tóth Béla* és *Nyomárkay Béla* nem siettek volna támogatásunkra. Az ő segítségükkel sikerült csak az évi tananyagot úgy beosztanunk, hogy az ifjuság tudásában nagyobb hézagok nem támadhattak és ha az esztendő végén eredményekkel számolhatunk be, úgy az sok tekintetben az ő megbecsülhetetlen közreműködésüknek folyománya. Iskolánk egy

tanévre kiterjedő, önfeláldozó és önzetlen munkájukat nem tudja meghálálni, csak köszönetét tudja irányukban kifejezni, csak soha el nem muló hálájáról tudja őket biztosítani. De iskolánk történetének örökké fényes lapja lesz az, mely a nagy esztendő eseményeiről beszámolva, számot fog adni a hazafias áldozatkészségnek oly megnyilatkozásáról, mint aminő említett kartársaink cselekedetében rejlik.

Kisegítő tanerőinknek a bevonásával, kik közül Bodor István a latin és magyar nyelv, dr. Veress Samu a philosophia és görögpótló irodalom, Tóth Béla a számtan és mértan és Nyomárkay Béla a görögpótló rajz tanítására vállalkoztak egyes osztályokban — és az itthon maradt tanári munkaerőnek a lehetőségig fokozásával elértük azt, hogy a tanítás némi óraösszevonással rendesen folyt. Az óraredukció nem volt annyira lényeges, hogy az évi eredményre káros befolyást gyakorolhatott volna. Mindössze a III., V., VI. osztály mennyiségtan óráit, a VI. oszt. latin és a VIII. oszt. physika óráit kellett 1—1 órával csökkentenünk, a görögpótló rajz tanítását pedig olyformán megoldanunk, hogy az V—VI. és a VII—VIII. oszt. tanulói összevonva részesültek heti 2—2 óra rajzoktatásban. Az egyébként szükségessé vált *helyettesítést* tanári testületünk a legnagyobb örömmel vállalta. Igaz, hogy ez a helyettesítés nem volt mindenütt szakszerű, mert a véletlen éppen olyan szaktanároktól fosztotta meg iskolánkat, akik legnehezebben voltak pótolhatók. Így gazdátlaná vált az egyik mennyiségtan-physikai tanszék és a mértan-szabdkézi rajz szakcsoport Pásztory Gyula és Holéczy Miklós bevonulása következtében. De minthogy a szaktudást leginkább igénylő felsőbb osztályokban Kerekes Dezső kartársunk vállalta magára a mennyiségtan-physika tanítását, az alsóbb osztályokat könnyen rá lehetett bízni az önként vállalkozó tanerőkre.

Az így megváltozott és kiegészített tanári testület azonban csak egynehány hétig fejthetett ki zavartalan munkát. Október hó 5-én egy katonai bizottság jelent meg épületünkben, amely az épületet felülvizsgálta abból a szempontból, hogy katonai kórházi czélokra felhasználható-e? Minthogy pedig arra teljesen alkalmasnak találta, felszólította az igazgatóságot, hogy még az nap gondoskodjék az épület *teljes kiürítéséről és átadásáról*. A rendelkezésünkre bocsátott katonai segítség igénybevételével az épület kiürítése meg is történt — bár nem minden kár nél-

kül — és délutánra az épületet átadtuk. Minthogy azonban egyidejűleg a katonai hatóságok a város összes tanépületeit lefoglalták hasonló célra, kénytelenek voltunk az ifjúságot a következő napon bizonytalan időre *szabadságot* annál is inkább, mert a katonai tartalékkórházakon kívül a katonai ezredparancsnokság is Rimaszombatba helyezte át székhelyét és itt helyezte el csaknem 4000 főnyi legénységét. Ez más szóval azt jelentette, hogy a város összes középületeit és üresen állott magánlakásait igénybe vették annyira, hogy az iskolának privát lakásokba való hirtelen kitelepítéséről szó sem lehetett. A tanári testület mindent megkísérelt, hogy a tanítás menetét legalább a felső 4 osztályban biztosítsa és ismét gyönyörű példája az áldozatkészségnek, hogy magánosok és testületek miképen vették abba, hogy a kérdés sikeres megoldásában segítségünkre legyenek. Így a *helybeli Kaszinó* és *Otthon-Társaskör* 2—2 helyiséget ajánlottak fel a tanítás céljaira és *dr. Baksay Dezső* egyik lakását kiüritette, hogy a legnehezebb kérdés, a tápintézet elhelyezése, kielégítő megoldást nyerjen. Hogy időközben a megoldásnak más módja kínálkozott, az mit sem von le a felajánlott segítség értékéből és iskolánk mindig hálásan fog visszaemlékezni úgy egyesületeinknek, mint különösen *dr. Baksay Dezső* takarékpénztári ügyész urnak a tanítványi hálától sugalt, hazafias és nemes lelkültre valló ajánlatára. A félben maradt tanítás fonalának újrafelvételét az ez lehetősé, hogy a tartalékkórházakat eredeti állomásuk helyére visszarendelték. Ezt az alkalmat felhasználtuk arra, hogy távirati kérvényben a kultuszminiszterium közbenjárását kérjük épületünk visszaszerzésére és bár kérelmünk csak részben járt sikerrel, a tanítás folytatásának kérdése mégis megnyugtató megoldást talált. Főispánunk segítségével megszereztük a tanítás céljaira a helybeli állami elemi és polgári leányiskola emeleti részét, mely nemcsak mind a 8 osztálynak kellő elhelyezést biztosított, hanem pinczehelyiségeiben a tápintézet és részben a szolgálkásokat is befogadhatta. Ugyanakkor főgimnáziumunk tartalékkórházzá alakítottatott át, melynek gondozását a helybeli Vörös-Kereszt Egylet vállalta. A polgári leányiskola épületének alapos tisztogatása és deszinficálása után átszállítottuk a szükséges berendezési és felszerelési tárgyakat és végre *november 9-én* *ujból* megkezdhetjük a tanítást.

Kedves köteleességet teljesítek, amidőn *Pöcher Gyula* szá-

zados urnak, a szabadkai m. kir. méntelep parancsnokának, aki az iskolai butorzat átszállítása alkalmával 5 igás szekeret és 20 embert bocsátott rendelkezésünkre és ez által lehetővé tette, hogy ez a különben hosszadalmas és költséges munkálat gyorsan és minimális költséggel lebonyolítottassék, e helyen is iskolánk hálás köszönetét tolmácsolom.

Az elhelyezkedés az új iskolában nem volt mintaszerű. Egyes osztálytermek kicsinyek, a görögpótló és vallástermek kijelölése mindig gondot okozott, szertáraink részére egyáltalán nem találtunk helyet. A tanítás sikerét előmozdító segédeszközök csaknem teljesen hiányoztak, még az igazán demonstratív tantárgyakból is főleg a magyarázatra voltunk utalva. Dél előtt a földszinti helyiségekben az állami elemi fiúiskola az emeleten a gimnázium, délután a földszinten az állami elemi leányiskola, az emeleten az állami polgári leányiskola tanítottak; az esti órákban a földszint egyes termeit az iparos tanonciskola, az emeletet bizonyos időközökben az önkéntesi iskolák foglalták le és így az épület tisztántartására sem volt olyan gond fordítható, mint rendes időben. Még a tanítás menete sem volt zavartalan. Nyomárkay Béla pénzügyi segédtitkár katonai kötelezettségének teljesítése végett márczius 15-én bevonult és attól kezdve a rajztanítás a VII—VIII. osztályban szünetelt, ami annál inkább sajnálatos, mert tanítványai meglepő előhaladást tanúsítottak. Bódi Dénes helyettes tanár márczius elsejétől 4 heti szabadságot kért és kapott, mely idő alatt *Pintér József* tanárjelölt helyettesítette. Bár ez a helyettesítés szakszerű volt és *Pintér József* teljes ambícióval és komolysággal teljesítette kötelességét: a tanításban beálló változás mégis bizonyos zökkenéssel jár, mely az eredményt mindenesetre befolyásolja. De dacára ezeknek a nehézségeknek a tanév **tanulmányi eredménye** nagyjából kielégítőnek mondható, főleg ott, ahol a komoly idők hatása a magasabb értelmi fejlettség következtében első sorban várható volt: a felsőbb osztályokban. Különösen ki kell emelnem a VIII. és a VI. osztályt, mint a melyek szorgalmukkal és példás magaviseletükkel a tanári testület meglegedését méltán kiérdemelték és bizonyosságát adták annak, hogy a nehéz idők jelentőségét átérzik, a belőle folyó köteleességeket megértik és teljesítik. Az alsóbb osztályokban a nagy idők kevesebb nyomot hagytak, a fejletlenebb értelmi színvonal itt különben is kizárja, hogy a háboru támasztotta komolyabb életfelfogást

illetőleg magasabb igényekkel lépünk fel — sőt a könnyen befolyásolható gyermeki lélekre inkább zavarólag hatott a várost betöltő szokatlan és idegenszerű katonai élet. Bárhová fordult is, mindenütt katonai képeket látott. Mindegyik utca gyakorlótér, minden udvar kaszánya. Felvonulások, ünnepélyek, gyakorlatok napirenden vannak és a városunkban vagy a falu csendjében felnőtt fiatal lélek a sok új impresszió hatása alatt önkénytelenül is megfélemledik legközelebbi kötelességeiről. De éppen itt nyílt tere a tanári munkának és hogy ez a munka beható volt, hogy a folytonos figyelmeztetések, a háborus eseményekre való szüntelen utalás megtermette gyümölcsseit, azt a tanév eredménye bizonyítja, mely az alsó osztályokban is felette állt az elmúlt esztendő átlagának. És ez annát örvedetesebb, mert az októberi kényszerszünet és a tanévnek május végén történt bezárása lényegesen megrövidítették a szorgalmi időt és fokozottabb igényeket támasztottak az ifjúság szorgalmához. Az alsó osztályok közül az I. az, mely példás szorgalmával és magaviseletével a tanári testület reményeit szinte felülmulta.

Az osztályvizsgálatot tett összesen 333 tanuló közül általános jeles volt 30 (9·04%), jó 80 (24·10%), elégséges 140 (42·14%), 1 elégtelent kapott 26 (7·84%), 2 elégtelent 41 (12·36%), több elégtelent 15 (4·52%). A tanulók közül 307 rendes és 21 magántanuló volt, köztük 8 leány.

Hasonló elismeréssel nyilatkozhatom az ifjúság magaviselete felől is. Nem mintha a nemzet élet-halál harcának tudata elfojtott volna minden visszaélést — ez ellentmondás volna a gyermek természetével. Kisebb csinyek, meggondolatlanságból folyó apróbb fegyelmi vétségek most is fordultak elő. De nagyjából kevesebb kifogás alá esett az ifjúság magaviselete; komolyabb életfelfogás, fokozottabb kötelességérzet, nagyobb munkakedv jellemzi az esztendőt, csekélyebb a megrovások száma és ismeretlen a súlyos erkölcsi vétség. A tanári testület mint fegyelmi szék egyetlen alkalommal sem ült össze, igazgatói megrovásban 4 tanuló részesült, kevésbé szabályszerű magaviseleti jeggyel csak 1 tanulót kellett büntetnünk, az élénkebb gyermeki temperamentumból folyó hibák és vétségek megtorlására mindig elegendő volt az osztálytanárok intézkedése. A tanulók iskolán kívüli ellenőrzését nagyban megnehezítette ugyan a várost ellepő katonaság, mindazonáltal a tanári testület e téren is megtett minden lehetőt, úgy, hogy az év folyamán csak ritkán merültek

fel panaszok. Az osztályozott 307 rendes tanuló közül jó magaviseleti jegyet érdemelt 281, szabályszerűt 25, kevésbé szabályszerűt 1.

A tanulók **egészségi állapota** kielégítő volt. A városunkba zsúfolt katonaság nagy száma és a beteg és sebesült harcosok folyton fluktuáló tömege azzal a veszedelemmel fenyegetett, hogy az elkerülhetetlen harctéri járványok itt is meggyökereznek, de aggodalmunk — hála Istennek — alaptalannak bizonyult. Felelősségünk tudatában megtettük óvintézkedéseinket, így például az ifjúságot beoltattuk a himlő ellen és gondoskodtunk az épület időnkénti desinficiálásáról, korlátolt segédeszközök mellett azonban többre alig terjeszkedhettünk ki. Így is sikerült a járványos betegségek elterjedésének gátat vetnünk, melyek iskolánk ifjúságánál az év folyamán mindössze 3 esetben jelentkeztek.

A mulasztott tanórák száma nagy: 7119 óra, a mi átlag minden tanulóra 23 óra mulasztást jelent. De ebben az esztendőben különös gonddal kellett örködnünk az ifjúság egészsége felett és így a legcsekélyebb rosszullét is okot szolgáltatott arra, hogy tanulóinkat az iskolától távol tartsuk. A mulasztás jelentékeny részben egyébként onnan ered, hogy járványos házakban lakó tanulóinkat orvosaink rögtön eltiltották az iskola látogatásától. Ilyen czímen pld. a IV. osztályban 2 tanuló összesen 223 órát mulasztott. A tanév elején megejtett szemvizsgálat nem mutatott trachomás jelenségeket.

Az ifjúság **valláserkölcsi és hazafias érzülete** semmi kifogás alá nem esett. Az istentiszteletet látogatták, az úrvacsora osztáson tanáraik vezetése mellett a tanév folyamán kétszer vettek részt, az egyházi élet iránt kellő érdeklődést tanúsítottak. A hazafias érzület ápolására és bizonyítására a kivételes időkből alkalmat szolgáltatott és a tanári testület által elhintett és folyton ébren tartott eszmék gazdag termése az ifjúság hadsegélyző akciójában nyilatkozott meg.

Iskolai ünnepélyeket ez idén alig lehetett tartanunk. Az október 6-iki gyászünnepély előkészületei megtörténtek, de az ünnepély napján már hajléktalanok voltunk. A reformáció ünnepnapja október 31-én még hajlék nélkül találta iskolánkat. Így mindössze márczius 15-ét ünnepeltük meg szűkebb, iskolai keretek között, mert a nyilvános nagy ünnepséget a helyi viszonyok, az idő, a betegségekkel való aggodalom nem tette kivá-

natossá. Ez alkalommal Horváth Zoltán kartársunk mondott a nagy nap jelentőségét a mai nagy időkkel összekapcsoló, eszmékben bővelkedő emlékbeszédet, míg ugyanakkor délután dr. Veress Samu kartársunk méltatta az idők jelentőségét előkelő közönség előtt, a nála megszokott ékesszólással és eredeti felfogással, a vármegyeház nagytermében tartott városi ünnepélyen.

Az ifjúsági körök és egyesületek működése ez idén igen szűk keretek között mozgott. Ennek oka egyfelől a helyi viszonyokban rejlett, (az épület délutánonként más iskola céljait szolgálta), másfelől a tanári testület egy részének bevonulása miatt beállott nehézségekben a körök vezetése és ellenőrzése körül. Így pld. az ifjúsági ének- és zenekör egyáltalán nem volt megalakítható, mert eddigi vezető tanára, Pásztori Gyula katonai kötelezettségének tett eleget és helyettesítése elháríthatlan nehézségekbe ütközött. A Bethlen- és Thököly-kör megalakítását a szükséges helyiségek hiánya tette lehetetlenné. A gyorsírókör jelentkezők hiánya miatt nem alakult meg, a tornakörnek be kellett szüntetnie működését, mert a dé utáni órákban tavasztól kezdve a polgári leányiskola szükségelte a tornatermet. Chemiai és physikai gyakorlatok nem folyhattak — eszközök, műszerek és hely hiányában, a szabadkézi rajz az önként jelentkezők részére nem volt megtartható, mert rajzmintáinkat nem hozhattuk át a polgári iskola épületébe. Az ifjúsági könyvtárak sem állottak ebben a tanévben az ifjúság rendelkezésére, mert átköltöztetésök lehetetlennek bizonyult. Így csak a Tompa és a Pósa önképzőkörök fejtettek ki élénkebb tevékenységet és az ifjúsági olvasó- és sakkör állhatott fenn a tanév berekesztéséig. A külön tárgyak közül csak a német társalgás és a vívás volt tanítható.

Hasonlóképen szünetelt az ifjúság és a tanári testület **társadalmi működése**. A komoly idők nem voltak alkalmasak szórakoztató vagy mulattató előadások megtartására; sőt még a közkedveltségnek örvendő felolvasások vetített képek kíséretében is abban maradtak, egyfelől a szállítási nehézségek és az alkalmas hely hiánya miatt, másfelől, mert a fenyegető járványok óvatosságra intettek és a nagyobb csoportosulások lehető elkerülését tették óhajtandóvá.

E helyett inkább kivettük részünket a különböző jellegű **hadsegélyező társadalmi munkából**. Növendékeink nagy részének szegénysége dacára is a karácsonyi gyűjtés 151 kor. 53

fillért, a török félhold javára eszközölt gyűjtés 20 kor. 20 fillért, a füsttelen nap gyűjtése a rendelkezésünkre bocsátott jelvények elárusításából 10 koronát eredményezett. Az izr. vallásu tanulók felekezeti jellegű hadiczelokra 140 koronát gyűjtöttek. Az első hadikölcsön kibocsátás alkalmával tanulóink 350 koronát adtak össze zsebpénzükből és az ezen az összegben vásárolt kötvényeket az iskola rendelkezésére bocsátották. A Pósa önképzőkör kis vagyonából 100 korona értékű kötvényt jegyzett, az izr. vallásu tanulók thora-egyesülete 300 koronát fektetett hadikölcsönbe. Ilyenformán közvetve vagy közvetlenül 1071 kor. 73 fill. gyűlt össze hadsegélyező célokra és ehhez az összeghez joggal hozzászámítható a hadsegélyező hivatal által küldött 150 darab ifjúsági jelvény 75 korona értékben. Még eklatánsabb példája az ifjúság lelkesedésének az a sok mindenféle szolgálat, amelyet önként vállaltak minden olyan téren, ahol munkaerejük felhasználható volt. A háború kitörése után a levél- és sürgönykihordói teendőket ők végezték, a tanév befejezése után a városbeli tanulók ingyen mezei munkára vállalkoztak. Az őszi szederlevél szedés alkalmával valamennyien kint voltak tanári vezetés mellett és egy nap alatt nagymennyiségű levelet gyűjtöttek. Az országszerte megindított fémgyűjtés városunkban kizárólag az ifjúságra volt bízva, és az körülbelül 10 métermázsza felhasználható fémanyagot hordott össze. A beteg és sebesült katonák körül — míg meg volt engedve — apróbb szolgálatokat teljesítettek, megbízásaikat elvégezték, ügyeikben eljárak, olvasmányokkal, dohánynyal látták el őket, a cserkészek még a sebesültek szállítása körül is segítkeztek.

És ebben a munkában is — mint mindenben — kötelességszerűleg a tanári testület járt az ifjúság élén buzdításával, iránnyításával, lelkesítésével, példaadásával. Örömmel vállalta a munkatöbbletet, tőle telhetőleg áldozott a haza oltárán, segített, ahol segítségét igényelték. A tanulságokban oly gazdag háboru minden mozzanatát értékesítette a tanulók értelmi és erkölcsi fejlődésének javára és a fogékony ifjú lélek azzal hálálta meg a fáradozást, hogy nagyobb szorgalom kifejtése által, komolyabb magaviselet tanusításával felemelkedett a nagy korhoz, amelyben élünk. Az ifjúság ellenőrzése, a felsőbb hatóságok részéről érkezett hivatalos iratok elintézése, iskolai ügyek megbeszélése végett a tanév folyamán 22 értekezletet tartott, köztük 2 ellenőrző és 2 osztályozó tanácskozást. A szülőkkel mindig élénk

érintkezést tartott fenn és szívesen szolgált utbaigazítással és tanácsal minden az ifjúságra vonatkozó kérdésben. Munkáját nagyban megkönnyítette az a megértő jóindulat, mely'yel minden iskolai kérdésben az **igazgató-tanács** részéről találkozott. Különösen Samarjay János elnök ur állandóan kereste a kapcsolatot iskolánkkal, amelynek minden mozzanata érdekelte. A rendkívüli idők ismételten tették szükségessé az igazgató-tanács összehívását, úgy, hogy a tanév folyamán 12 tanácsülés foglalkozott iskolai kérdésekkel. Főleg az aggasztó **pénzügyi helyzet** volt az, mely többször tétetett megbeszélés tárgyává. A régi költség-előirányzat a változott viszonyok között nem lévén fenntartható, a tanári testület, a pénzügyi bizottság és az igazgató-tanács ismételten elbírálás alá vette a költségvetés egyes tételeit, hogy megállapítsa azokat a megtakarításokat, melyek az évi rendes kiadásokból eszközölhetők volnának. A lehetőség végső határáig vitt takarékossgal sikerült ugyan a pénzügyi egyensúlyt helyreállítanunk és a deficit fenyegető rémét elkerülnünk, de oly áron, mely csakis a kivételes állapotokkal indokolható meg és rendszerré nem válhatik. Így minden új beszerzéstől tartózkodtunk, gyűjteményeink fejlesztéséről lemondottunk, a külön díjazással járó állásokat beszüntettük — többek között erre az esztendőre az **egészségtani tanszéket is** — szóval kiadásainkban csak a legszükségesebbekre szoritkoztunk. Ezt a végsőkhig vitt takarékossgát az tette szükségessé, hogy a tanuló-ifjúság számának csökkenése és az államsegély számitásba vett automatikus emelkedésének elmaradása lényegesen apasztotta jövedelmeinket, míg ezzel szemben kiadásaink főleg az 1914. évi XXXVI. t.-cz. életbeléptetése következtében rohamosan emelkedtek. Az előrelátó bölcsesség ezuttal megküzdött a veszedelemmel és reméljük, hogy hasonló eredmény fogja kísérni az igazgató-tanács abbéli fáradozását, hogy a 3%-os nyugdíjtarozás elengedését a kultuszminiszteriumnál kieszközölje. Reméljük, mert lehetetlennek tarjuk, hogy az állam virágzó, fontos kulturális és hazafias missiót teljesítő iskolákat a romlásba kergetne azért, mert szegények és szegénységök miatt az állammal szemben tartozó anyagi kötelezettségeiknek nem képesek eleget tenni.

Szegénysége dacára is kivette azonban iskolánk a maga részét a **hadikölcsönjegyzésből**, amennyiben nehezen mozdítható, többnyire kötött természetű alapjaiból 22000 kor., a tápintézet jegyzésével együtt 26400 kor. értékű hadikötvényt vásárolt.

A szokásos **állami felügyelet** gyakorlása érdekében *Jurkovich Emil* besztercebányai tankerületi kir. főigazgató deczember hó 5., 6. és 7-én látogatta iskolánkat, hogy annak belső életéről a megváltozott viszonyok közt tudomást szerezzen. Az állami ellenőrzés ez alkalommal csak a tanítás menetének és szellemének megfigyelésére terjedhetett ki, mert gyűjteményeink és tanszereink használatától el voltunk zárva. A főigazgató ur megnyugvással győződött meg arról, hogy a korlátolt segédeszközök dacára a tanítás nemcsak normálisan halad előre, hanem jó eredményeket is ért el és ennek a meggyőződésének a deczember 7-én tartott konferencián kifejezést is adott. Ez a konferencia egyébként módot nyújtott arra is, hogy a főigazgató urat iskolánk kedvezőtlen anyagi helyzete felől behatóan tájékoztassuk. Hisszük, hogy jóakaró közbenjárása, amelynek már annyiszor adta bizonyosságát, segítségünkre lesz abban, hogy egyes, különös sulylyal reánk nehezedő terhek, — minő első sorban a 3% nyugdíjtarozás, — a kormány részéről enyhíttessenek.

Az aggodalmas pénzügyi helyzet érintése után szinte jól esik egy örvendetes tényről is megemlékeznünk és ez az az **áldozatkészség**, mely iskolánkkal szemben még ebben a rendkívüli esztendőben is megnyilatkozott. Így a *helybeli polgári olvasókör* 20 kor. s *Basilidesz János* ur ugyancsak 20 kor. jutalomdíjat bocsátott rendelkezésünkre pályamunkák honorálására. Az izr. vall. tanulók volt vallástanárunk és lelkészük, néhai *Singer Leó* főrabbi emléke iránti kegyeletes megemlékezésük jeléül ismét 100 koronát gyűjtöttek és ezzel tavalyi gyűjtésüket 200 koronára egészítették ki. A helybeli takarékpénztár 600 kor. befizetése által *millenniumi alapítványát* immár csaknem teljesen kiegészítette a tervbe vett 20000 koronára. És végül iskolánk nesztora és ismét fungens tanára, *Bodor István* gyönyörű bizonyosságát adta iskolánk iránti meleg szeretetének, a mikor immár megboldogult nejevel szül. Tóth Rózával egyetértve, vagyonának legnagyobb részét iskolai alapítványul kötötte le a következő feltételek mellett: a hagyomány tárgyát képezik a rimaszombati 79-ik számú telekjegyzőkönyvbe foglalt ingatlanok, melyek jövedelme, vagy eladás esetén az ingatlanból befolyó tőkeösszeg „Bodor Dezső emléke“ czimlet alatt mindaddig tőkésítendő, míg az alapítvány 200000 koronára nem nő. Ha a tőke az alapítványban kikötött összeg magasságát eléri, a ka-

matjövedelem 2 részre oszlik. Első fele, 4000 kor. két szegénysorsu, jómagaviseletű és magyar érzelmű VIII. oszt. ref. és ág. hitv. ev. tanulónak adandó ki egyenlő részben, másik fele, ugyancsak 4000 kor. valláskülömbőség nélkül szorgalmas tanulók tápintézeti díjának fedezésére fordítandó.

Bár az ingatlanok értéke sokkal nagyobb a hivatalosan megbecsült összegnél, mégis hosszú idő fog eltelni, amig iskolánk, illetőleg annak jövődjéé ifjúsága, az alapítvány élvezetébe lép. De iskolánk olyan kulturintézmény, amelynek élete felette áll a véges teremtmények időhöz kötött életének és így — ha távol van is — mégis eljő az az idő, amikor áldani fogják Bodor István előrelátó gondoskodását. Mi pedig kedves kötelességet teljesítünk, amikor mély hálával köszöntjük mesterünket e helyről is. Iskolánk történetében az ő neve mindig élni fog, mert 40 éves tanári multjához oly alkotások fűződnek, mint az új épület költségeinek előteremtése és az új épület felépítése. De alapítványával gondoskodott róla, hogy emléke majdan oda legyen bevésve, ahonnan a síron túli világra is melegség árad: a hálás gyermeki szívbe!

Az áldozatkész érdeklődésnek ezen évről-évre újból megnyilatkozó tényei teszik lehetővé, hogy a tanév végén törekvő tanítványainkat anyagi jutalmazásban részesíthetjük. Az ösztön- és jutalomdíjakról értesítünk más helyén számolunk be, itt csak annyit, hogy ez idén is összesen 1469 koronát fordíthattunk e célra, a mi minden szónál fényesebb bizonyítéka az intézetünk iránti meleg érdeklődésnek. Fogadják mindannyian, akik anyági áldozataikkal hozzájárultak az iskola altruista feladatának megvalósításához, az iskola hálás köszönetét!

A lefolyt iskolaévnék ime ezek a legkimagaslóbb eseményei. Háborús volt ez az esztendő minden vonatkozásában. Rendkívüli a kezdete, lefolyása és vége. Még mielőtt az ismeretes miniszteri rendelet megjelent volna, mely az állami iskolákban a tanév befejezése időpontjául május 22-ét tűzi ki, iskolánk máris tett intézkedéseket erre az esetre. Az igazgató-tanács és a tanári testület egységes megállapodásaként felterjesztést intéztünk felsőbb egyházi hatóságunkhoz, amelyben tekintettel arra, hogy tanítványaink egy része földmivelő szülők gyermeke és így otthon a mezei munka körül szinte nélkülözhetetlen; tekintettel a roppant drágaságra, amely minden eddigi szerződést és megállapodást felbontott, a lakás- és koszt pénz felemelését ered-

ményezte a szállásadók részéről és így elviselhetetlen teherként nehezedett a szülőkre; tekintettel végül a fenyegető járványokra, amelyek kitörésétől félnünk kellett, de amelyek ellen katonasággal túlsúfolt városunkban semmiféle óvintézkedéseket nem tehattunk volna: kértük, hogy a *tanévet június elején befejezhes-sük*. Dr. Tüdős István püspök ur elfogadta érveinket és hozzájárult ahhoz, hogy a rendes tanítás május 22-ig folytattassék, a rendes osztályvizsgálatok május 24—28-ig, a magántanulók vizsgálata május 30. és 31-én, az évváró ünnepély május 29-én, a rendes érettségi vizsgálatok június 3—5-ig tartassanak meg. Ez meg is történt. Minthogy pedig a felsőbb engedélyt még márczius letelején megkaptuk, a tananyag beosztásával és átismétlésével úgy rendezkedhettünk be, hogy a tanév korábbi befejezése paedagogiai szempontból nem járt hátránnyal.

Évvégi beszámolómm azonban nem volna teljes, ha nem emlékezném meg arról, ami szívünkhez legközelebb áll: legközelebbi hozzánk tartozóinak, *a harctéren küzdő kartársainknak, a katonai szolgálatot teljesítő tanítványainknak sorsáról*. Arról a tervünkről, hogy számot adjunk az iskola volt növendékeinek sorsáról a világháborúval kapcsolatban, egyelőre le kell mondanunk. A kép oly hiányos volna, hogy célunkat meg sem közelítené. Százan és százan állanak fegyverben volt tanítványaink közül, nem egynek érkezett híre vitézi tetteiről, kitüntetéséről — fájdalom nem egynek hősi haláláról is. A legtöbbről azonban nem tudnak semmit, mert a hirszerzésnek a körülmények nem kedveznek. Így a jövő esztendőre kell hagynunk annak a képnek a megrajzolását, hogy iskolánk gyermekei milyen szerepet játszottak a háborúban; ez alkalommal pedig csak azokról emlékezünk meg, akik legszorosabban tartoznak iskolánk kötelekébe.

Kartársaink közül *Horváth Albert* mint népfölkelő hadnagy vonult be egynéhány nappal az augusztusi mozgósítás után a 16-ik m. kir. népfölkelő gyalogezredhez. Kevéssel utóbb hadtápszolgálatra osztatott be és azóta megszakítás nélkül szolgál ebben a minőségben az északi harctéren. November 1-én előlépett főhadnagygyá. *Pásztori Gyula* ugyancsak a 16-ik m. kir. népfölkelő gyalogezredhez vonult be és 1914. november 1-én szintén főhadnagygyá léptetett elő. Január elején az északi harctérre került, ahonnan február elején jött vissza másod- és harmadrangú fagyási sebekkel, melyeket Volóc felett, a vereckei

szoros vidékén szerzett. Bár a sebek nem bizonyultak annyira veszedelmeseknek, hogy nagyobb mérvű orvosi beavatkozást tettek volna szükségessé, mindazonáltal Pásztori kartársunk még mindig gyógykezelés alatt áll és lábai csak igen lassan nyerik vissza előbbi rugékonyságukat. *Fábián Vilmos* még júliusban bevonult fegyvergyakorlatra a brassói 2. cs. és kir. gyalogezredhez. Ott érte a mozgósítás is. November elején megsebesült az északi harctéren és mellsebével a lugosi kórházban feküdt; majd felépülve visszakerült ezredéhez és azóta helyőrségi szolgálatot teljesít Prágában, zászlós rangban. Harctéri szolgálatai elismerésül a nagy ezüst vitézségi érmet kapta. *Holéczy Miklós* a 25-ik cs. és kir. gyalogezrednél szolgál zászlós rangban. Hónapokig osztozott az északi harctéren minden veszedelemben és nélkülözésben és a Mindenható megóvta az ellenség fegyverétől. Végre márciusban szerencsétlen esés következtében súlyos zúzódásokat szenvedett. Karficamodását és zúzódási sebeit a nyiregyházi kórházban gyógykezelték; jelenleg Losonczon van, még mindig nem teljesen felépülve. Adja a gondviselő Isten, hogy a háború hátralevő része baj nélkül múlték el felettök és hogy mihamarább visszatérjenek győztesen, egészségesen!

De nemcsak a férfiak, a kiképzettek, a viharban és vészben megedzettek, a családi tüzhely békességeért küzdők állanak a hazát védő ércfal gyűrűjében, hanem oda kellett állítani a jövődőt, az ifjúságot, a reménységet, azokat, akiknek kezéből még alig hullott ki az ólomból való játék-katona és homlokán még alig hiült ki a dédelgető anyai csók melege, azokat, akik még nem ismertek más félelmet, mint az elkövetett gyermekcsínyért, a rosszul megtanult leczkéért járó büntetés félelmét. Legendás korok legendás eseményei elevenedtek meg. Még alig egynéhány hónappal ezelőtt a lelkesedés lázában égő szemekkel olvasta a 48-as deák-honvéd hőstetteit az, aki ma már a lövészárkok borzalmait, a téli hadjárat emberfeletti fáradságait maga tapasztalataiból ismeri. Talán igaz sem volt, talán csak a költő csapongó fantáziája látta a gyerek-katonát akkor — és ma elnéptelenednek az iskolák, mert a hazának szüksége van még azokra is, akiknél a lelkesedés lángja pótolja a katonai kiképzés hiányait, az ifjú hév a kitartó férfierőt, az égő hazaszeretetet, a számbeli túlsúlyt. Ez a hazaszeretet pedig kikben buzoghat elevenebb erővel, mint azokban, akik az iskola padjaiból kerülnek ki egyenesen a harctérre, telve azokkal a ma-

gasztos eszmékkal, melyek ragyogó fényét még nem törölte le az ideálokat könyörtelen kézzel megsemmisítő élet kenyérküzdelme. A mi iskolánk is kiküldte legféltettebb kincsenek, az ifjúságnak színe-virágát, kiküldte féltő gonddal, aggodalmas szívvvel, az édes anya fájó érzésével, de abban a büszke tudatban, hogy gyermekei meg fogják tenni kötelességöket ott éppen úgy, mint itt, mert a mi nevelésünk nem lehet sem hazafiatlan, sem gyáva. Önérzettel állítjuk sorompóba gyerek-hőseinket, mert tudjuk, hogy olyan eszmék hevülnek bennök, amelyek megacézolozzák a kart és az edzett férfi akaraterejét öntik a fiatal, pezsdülő vérbe. Szerető érdeklődéssel kísérik katonai pályájuk minden lépését, rettegő gonddal majdani kivonulásukat és boldoggá fog tenni bennünket minden siker, amely őket éri. Ti pedig kedves fiaim, zárjátok a szívetekbe iskolatársaitok nevét és amikor imádkoztok drága hazánkért, foglaljátok imáitokba a harctéren küzdő szeretteitek mellett azokat is, akiket a közös alma-mater szellemi vérrokonsága avat testvéreiteké: a harctérre induló iskolatársaitokat. Legyetek rájuk büszkék, a mint büszkék vagyunk rájuk mi, tanáraik. És véssétek jól emlékeztetekbe neveiket, mert majdan, hosszú évek multán a Gloria dicsfénye éppen úgy be fogja vonni alakjukat, a mint tündöklő sugaraival körülövezte a 48. diák-honvédek emlékét. És akkor majd ti fogtok tanuskodni mellettök egy a mostani idők nagyságához felülemelkedni nem tudó kor előtt!

A VIII. osztályból Vjerk Pál már a háboru kitörésének pillanatától teljesíti katonai kötelességét; osztálytársai közül Dobos Béla, Hupka László, Jarács Sándor, Lóska Károly, Muraközy Géza, Nemessányi Lőrincz, Rozim József, Ternóczky Tibor és Zólyomy László követték a haza hívó szavát. A VII. osztályból Czibur Lajos, Kontsek Zoltán, Márkus Imre, Németh Ágost, Szük Szilárd és Visnyai Zoltán, a VI. osztályból Koleszár Iván állanak már fegyverben.

Iskolánk, mint olyan, nem tehetett érettük egyebet, mint-hogy kiadta részükre a bizonyítványt minden formális vizsgálat nélkül, mert úgy gondolkodott, hogy érett az életre az, akit a haza a halálra érettnek tart. A Mindenható pedig terjessze ki oltalmazó atyai gondviselésének szárnyait felettök és óvja meg életöket a jövődőért, amelynek még oly sokkal tartoznak!

Kedves fiatal barátaim! Évvégi beszámolómmal hivatalos részének a végére értem. De úgy érzem, hogy a mai komoly idők parancsoló kötelességemmé teszik, hogy egynehány pillanatra még visszatartsalak benneteket, mielőtt a tanév kapui bezárulnának.

Sajátságos jelensége korunknak, hogy amennyire gazdagodik találmányokban, az emberi ész és szellem, találékonyság és tudás ezen csodás megnyilatkozásaiban, annyira elszegényedett a lelke ideálokban. Talán semmi sem mutatja ezt annyira, mint a most folyó világháború. A XVI. és XVII. század harcjai is borzalmasak voltak; nyomukban szintén országok enyésztek, népek pusztultak és évszázados hagyományok szálltak sirba, de mégis van bennök valami lélekemelő, valami, ami az elpusztított országok üszkös romjain keresztül is égi fénynyel ragyog felénk és a bertalanéji vérnász jajkiáltásába is a megnyugvás hangját vegyíti: és ez az, hogy a küzdelem az emberiség egyik legnagyobb javáért, a lelki szabadságért folyt. A francia forradalom minden bűnét menti a kor jóhiszeműsége és még a guillotín véres kezű hóhéraitól sem tagadható meg, hogy egy magasabb cél szolgálatában állóknak tekintették magukat.

A jelen háború borzalmas nagyságában, küzdelmének hevében, a küzdő tér kiterjedésében, az indulatok fékevesztett dühében, a pusztulás és romlás rettenetes arányaiban felülmul mindent, amit a történelem eddig feljegyzett. De egy hiányzik belőle: a mindent kiengesztelő eszmék hatalma. A mai küzdelem közönséges gazdasági harc, melynek indító rugói az irigység, a kapzsiság és a legnemtelenebb emberi indulatok. Erkölcsi értékének symboluma a háborút bevezető sarajevo-i gyilkosság és jellemébe méltóan illeszkedik bele a legujabb olasz perfidia, — bűnben fogant meg és bűnben növekszik fel. Ebben a háborúban megtörtént az az egész kereszténységet mélyen megszegyenítő tény, hogy Olaszországban a keresztény közösségből kirekesztett anarchisták léptek fel az emberiség nevében a béke apostolai gyanánt. A háború és a vallás divergens fogalmak. És mégis mindenik fél Istent hívja tanubizonyságul ügyének igazságos volta mellett, Isten segítségére támaszkodik és minden kivívott előnyét Isten kegye látható bizonyosságának tekinti. A párolgó vér, a füstölő romok, a nyomor és szenvedés, mely az egész emberiségre borult, mind Isten nevét dicsőíti. Az Istenfélő Anglia, mely a munkaszünet vasárnapi megszegését súlyos

bűnnek minősíti, Isten nagyobb dicsőségére népek millióinak kiéheztetésével akarja önző céljait elérni; a vallásos Oroszország ártatlan gyermekeket kerget a frontja elé, hogy az ellenfél rohamát feltartsa és még az olasz banditák is Isten nevét merik ajkaikra venni „szent önzésnek“ elnevezett aljas támadásuk igazolására. Soha nagyobb visszaélések a Mindenható kegyelmével és nevével nem történtek, mint ebben a küzdelemben és félő, hogy a vallásos érzület kegyetlen sebtől vérezve kerül ki belőle. És épen azért, mert nincsen benne mélyebb eszmei tartalom, épen azért a történelem sohasem fogja ezt a háborút olyanak tekinteni, mint a melynek mozgató rugói egyetemes emberi szempontokat szolgáltak és mint ilyen beilleszkedett abba a szent küzdelembé, melynek végcélja az emberi tökéletesedés. Méreteiben túlhalad mindent, ami eddig történt, de magasabb emberi szempontból nem eshetik más elbírálás alá, mint a balkáni rablóhadjárat vagy Angolország becstelen bandita betörése a burok földjére.

De ha belső motivumait tekintve a nyers erőszaknak, a gyilkosságnak és hitszegésnek végtelenül szomorú képe tűnik is csak elő a mai viaskodásból, az egyes nemzetek életére annál jelentősebb hatással lesz és végső eredményeiben nagyszerű átalakulások kufforrásává kell, hogy váljék. Határeltolások, területváltozások csak külső kifejezői lehetnek ennek az átalakulásnak, a valódi eredmények bent fognak érlelődni a népek lelkiéletében és kifejezést fognak nyerni a fennálló viszonyok gyökeres megváltozásában. A demokratikus eszmék diadalát jelképezi az a lelkesedés, amelylyel milliók siettek mindenütt a zászlók alá, az a lelkesedés, mely nélkül a háború szörnyű áldozatai vérben és anyagiakban, szenvedésekben és hősiességben elképzelhetők sem volnának és éppen ezért lehetetlenség, hogy a népek önfeláldozó hazaszeretetének jutalma ne a népjogok széleskörű kiterjesztésében nyerjen majdan kifejezést. Az emberi gondolkodásnak pedig meg kell változnia, mielőtt a nemzet existenciális érdekei nem egyesektől függenek és módot kell találnia rá, hogy aljas célok a világot többé lángba ne borithassák.

Vagy talán annyira létérdeke-e az összememberiségnek egyes nemzetek intenzívebb gazdasági élete, tágabb érdeksphaerája vagy épenséggel terjeszkedési vágya, hogy e miatt testén alig gyógyuló sebeket ejtsen? Tegyük fel, hogy ez a háború a mi

teljes győzelmünkkel fog végződi: lehetséges-e olyan győzelmi eredményeket még csak el is képzelni, a melyek arányban állhatnának áldozataink nagyságával? ki támaszthatja fel az elvérzett fiatal életet? ki adja vissza az anyának gyermekét, a nőnek férjét, az árváknak atyjukat? ki pótolja a nemzetnek az elpazarolt munkaerőt? ki fogja enyhíteni a világra rásulyosodó mérhetetlen fájdalmat, a szenvedésnek és nyomornak tengernyi tömegét, a pusztulásnak emberi értékkel ki sem fejezhető rettenetes sebeit? Nem kell-e szükségképen egy más, egy józanabb kornak bekövetkeznie, egy kornak, a mely lehetetlenné teszi a mai idők megisméltését, a mely a nemzetek erejét a nemzeti munkára tömöríti és a gazdasági érdekellentétek kiegyenlítését nem a fegyverre bizza, hanem az egészséges versenyben, a munkaerő intenzivebb kihasználásában, a közmiveltségi állapotok felvirágoztatásában, egyszóval emberi mivoltunkhoz méltóbb eszközök alkalmazásában látja?...

Ez azonban csak a jövő képe. De a jelenben is van valami, a mi a háboru borzalmaival, pusztításaival és szörnyű véráldozatával szemben a megnyugvásnak némi érzetét felkeltetheti bennünk és ez az a lélekemelő tapasztalat, hogy a háboru életre keltette az emberi sziv legelrejtettebb zugában szunnyadó nemes érzelmeket és indulatokat. Ennek az emberirtó csapásnak kellett reánk zudulnia, hogy meggyőzzön bennünket az egyetértés szükségességéről, arról, hogy azok a válaszfalak, amelyek eddig felekezeti, nemzetiségi, politikai és társadalmi tekintetben közöttünk emelkedtek, csak kinövései az emberi szellemnek, melyeket a harcias emberi természet a más kielégítésre alkalmat nem nyújtó béke hosszú korszakában épített, de a melyeknek rögtön le kellett dőlniök, mihelyt egy komolyabb cél az erők tömörülését tette szükségessé. A háboru olyan bizonyosságait adta a fellángoló nemzeti lelkesedésnek, a minőkre alig ismer példát hazánk ezeréves története. Megtörtént a hihetetlen: a XX. század gyermeke, az elpuhult, az élvezetekben elmerült, az ujkor minden kényelmében felnevelkedett modern ember hónapokon keresztül olyan életet élt, mely a legkezdetlegesebb műveltségi fokon álló primitiv ember állati életétől alig különbözik; olyan szenvedéseket viselt el, amelyek egyszerűen nevetségessé teszik az emberiség dekadenciájáról terjesztett elméletet; oly hősi bátorsággal küzd, amely mellett eltörpül a középkornak annyira dicsőített lovagi vitézsége; oly áldo-

zatkészségeit tanusít, melynek hihetetlen méretei csak a világháboru hihetetlen arányaihoz hasonlíthatók. Árpád párduczczagányos vitézei, Hunyady törökverő hősei, Rákóczi nyalka kuruczai, Kossuth szabadságharcosai büszkék lehetnek, a mikor Hadur trónja előtt a mai harczossal találkozhatnak — a mint mi is mélységes csodálattal hódolunk a nemzeti geniusznak, mely ily fenségesen nyilatkozik meg a magyar faj mostani hősi küzdelmében! Nem enyészhetik el az a nép, mely így tud lángolni szabadságáért és hazája jövőjeért!

És a mely képes olyan áldozatokra, mint a minők a társadalom minden rétegéből gyűlnek most a haza oltárára. A békeidők szükkeblü önzése és haszonlesése megszűnt. Felujulnak az ókor mesés jelenetei, a mikor Karthagó utolsó szabadságharczában a férfiak minden vagyonukat, a nők minden ékszeröket feláldozták, a mikor drága házi eszközökből készítették a védelem fegyvereit és a leányok hajfonatukat adták oda az íjak és a ballisták felszereléséhez. Hasonló áldozatkészségről tanuskodik ami korunk is. A szerető női sziv soha sem sugárzott magából nagyobb meleget, mint ennek az esztendőnek rideg téli hónapjaiban, a mikor a nemzet minden női keze a katonák részére dolgozott, horgolt, varrt, kötött. A társadalom emberbaráti kötelességei megszázosorodtak, de megszázosorozódtak vele az emberi tetterő és alkotásvágy. Egyesületek és egyesek, felekezetek és intézetek egymással nemes versenyre kelve állították fel a kórházak és üdülőtelepek százait és ezreit, önszántukból, közadakozásból, hazafias felhevülésben, oly költséggel, amelyek hallatára áhítat rezgí át majdan késő nemzedékek szivét is. A nemzeti hadikölcsön milliárdnyi eredménye, minden időknek ékes tanulizonysága arról a Magyarországról, mely még nem is egészen egy félszázad óta intézője a saját sorsának. A közönség hazafas áldozatkészségét minden nap más czimen igényli a haza és nincs az a szükséglet, mely visszhangot ne keltene mindnyájunk szivben. Hihetetlenül fokozódott a drágaság, hihetetlen a megélheés nehézsége és mégis mindenre telik, mert a hazának kell.

Lehet-e egy nemzetnek meghalnia, a mely így tud élni?

Egy jobb, egy emberibb, egy boldogabb korszak képe bonakozik ki halvány körvonalakkal ebből az általános eszményi lelkesedésből, egy korszaké, a melyben többé nem lesz viszilykodás és gyűlölködés, nem lesz felekezeti harcz és politika pártoskodás, nem lesz osztályuralom és társadalmi ellentét,

egy korszaké, amelynek az lesz éltető törekvése, hogy megszűnjék e földön mindaz, a mi a lelkeket homályba borítja, a mi a szíveket gyötrellemmel telíti, a mi a szemekből könnyeket facsar, a mi a gyöngét megfosztja a védelemtől, a mi a csüggedőtől elrabolja a reményt, a mi az embert elzárja az ember-társától — egy korszaké, a melyben diadalát üli a megváltó szeretet, békesség léssen e földön és az emberekben jóakarattal!

Hulljon ennek a jövőd, ragyogó képnek egy sugara a ti lelketekbe is! Sivár a jelen, sötét és bizonytalan. Megnyílt Pandora szelenczéje és minden emberi csapás reánk szakadt. Döghalál és pusztulás, tüzlángok és letarolt mezők, halálhörgés és sebesültek jajkiáltása, kétségbeesés és mérhetlen szenvedés, anyák siralma és özvegyek panasza . . . minden, minden a mi a poklokból vagy, orgiát ül e földön. Zúgva bömböl felénk a világ minden tájáról az ágyuk haláltosztó toroka és mögötte vigyorogva leselkedik az éhínség csontkezű réme . . . sötétség, sötétség körülöttünk mindenütt!

De mi annál erősebb hittel, annál bizóbb reménységgel tekintünk a jövő felé, sóvár, vágyakozó hitünk belekapaszkodik nemzetünk 1000 éves multjába és húzza, tolja a nemzetnek viruló reménységgel megrakott szekerét keresztül a jelen nehézségein a jövő felé . . . a jövő felé, amely nem csalhat meg minket, mert a mi hitünk Istentől vagy és Isten nem hagyja el azt, a ki benne bizik; nem csalhat meg, mert a mi ügyünk igazságos és Isten az igazság!

Dolgozzatok ezért a jövőért ti is az elöttetek álló pihenő hónapokban. Segítsetek mindenben, ne legyen nektek megalázó semmiféle munka. A munka minden körülmények között remesít, de ma szent foglalkozás, akár az imádság. Pótoljátok gengen erőtökkel azokat, a kik ti érettetek vérzenek távol szerettéktől, ellenséges földön. Menjetek ki a mezőre és segítsetek betakarítani az életet, hogy vele a halál útjába állhassunk. Heűken keresztül lihegte a szomjas föld az üdítő esőt és a nap köyörtelen, forró sugarakkal csak szárította, szikkasztotta a talajt. Most felhők gyülekeznek és megerednek az ég termékeivítő csatornái. Kalászba szökken a reménységünk itt is, a harcmezőn is. Segítsetek a jövő reménységét megmunkálni, hogy bő aratásunk legyen nehéz, csüggedt munkánk után. Ajánkozzatok önként munkára mindenütt, a hol arra szükség van. Mutassatok meg, hogy magyarokká akartok felserdülni, a kik nem fének

a világ minden ellenségétől, mert szívük tele van hazaszeretettel és bátor karjuk a munkában pörölylyé edződik, pörölyé, amely épít a békében és zuz a háboruban. Különösen itt a város hátrában van szükség a dolgozók kezeire! Jelenkezettek én nálam és én majd megadom az utasítást, hogy lehetőleg tanári vezetés mellett hol és mikor értékesíthessétek erőtetek egyszerűbb, könnyebb mezei munkára. És tanuljatok is a pihenés 3 hónapja alatt. Az októberi kényszerszünet és a tanév megrövidítése bizonyára hagyott hézagokat a tudástokban és ezeket a hézagokat kitölteni szent kötelességtek. Kötelességtek, mert eljövend az az idő, a mikor a béke angyala ismét leszáll a földre és gyöngéd kezével letörli a könnyeket és palástjával betakarja a föld sebeit. És akkor szükség lesz tireátok, a ti munkátokra, a ti tudástokra, mert ti fogjátok berendezni azt az épületet, melyet hős véreink ott emelnek rettentő tusák zivatarában, milliók holttestén, saját vérök hullásával, és annak a berendezésnek fényesnek kell lenni, fényesnek és méltónak azokhoz, akik az épületet emelték.

És ezért a berendezésért ti lesztek felelősek az utókornak!

Ez a tudat hasson át benneteket! És most menjetek haza békességgel, az Urnak kegyelme legyen veletek! Ámen!

Az 1914—15. tanévet bezárom.

IV.

A főgimnázium kormányzata.

A tanintézet feletti hatóságot a tiszáninneri ref. és a tiszai ev. vall. egyházkerületek, illetőleg azok püspökei gyakorolják évenként felváltva. Az 1914—15. tanévben a **tiszáninneri ref. egyházkerület** főhatósága alá tartoztunk.

Az állami felügyeletet *Jurkovich Emil* besztercebányai tanterületi kir. főigazgató gyakorolta.

Igazgató-Tanács.

Elnök: *Samarjay János* földbirtokos, a rimaszombati ref. egyház főgondnoka.

Társelnök: *Medveczky Sándor* kir. közjegyző, a kishonti ev. egyházmegeye felügyelője.

Tagjai ref. részről: *Czinke István* főesperes, rimaszombati lelkész; *Simon Mihály* rimaszombati lelkész, *dr. Kovács László* Rimaszombat város polgármestere; *Máriássy László* árvaszéki elnök; *Szakall Vincze* nyug. árvaszéki elnök.

Ev. részről: *Cs. Gyürky Pál* főesperes, rimaszombati lelkész; *Kemény Lajos* osgyáni lelkész; *Badány Gyula* Rimaszombat város rendőrkapitánya; *Boczkó Dániel*, a rimaszombati ev. egyház felügyelője; *Zachar Gusztáv* nyug. főgimnáziumi tanár.

Hivatalból tagjai: *Dr. Institórisz Endre* ügyvéd, városi ügyész, a főgimnázium ügyésze (ev. részről); *dr. Zehery István* kir. törvénytörvényes orvos, a főgimnázium alapítv. pénztárosa (ref. részről); *Loysch Ödön* igazgató (ev.) és *Komáromy Géza* jegyző (ref.)

A tanári testület képviselői: *Kerekes Dezső* (ref.) és *Horváth Zoltán* (ev.)

V.

Tanári testület.

Nyugalmozott tanárok: *Zachar Gusztáv* tanított 40 évig.
Bodor István tanított 42 évig.
Dr. Veress Samu tanított 30 évig.

Sorszám	A tanár neve	Szolgálati éveinek száma	Az 1914—15-ik tanévben tanított	Heti órák száma	Az intézetnél viselt egyéb állása
1	Loysch Ödön igazgató	18	Történelem V—VIII.	12	
2	Csetneki Gyürky Pál ev. vallástanár	19	Vallás I—VIII.	16	
3	Czinke István ref. vallástanár	19	Vallás I—VIII.	16	
4	Fábián Vilmos r. t.	6	Katonai szolgálatot teljesít	—	
5	Holéczy Miklós r. t.	5	Katonai szolgálatot teljesít	—	
6	Horváth Albert r. t.	18	Katonai szolgálatot teljesít	—	
7	Horváth Zoltán r. t.	26	Term.-rajz I. II. IV. V. VI. Földrajz I. II. III. Számтан II.	22	Osztályfőnök VI. o. Természettajzi szertár őre. Tápiintézeti gondn.
8	Kerekes Dezső r. t.	35	Számтан V—VIII. Physika VII—VIII.	17	Oszt.-főnök VIII. o. Természettani szertár őre.
9	Komáromy Géza r. t.	17	Latin II. VII. Számтан I. Mértan I. Szépírás I. II.	20	Osztályfőnök II. o. Tomba-önképzőkör elnöke.
10	Marton István r. t.	10	Német III—VIII. Mértan II.	22	Oszt.-főnök VII. o. Könyvtáros, tanár- kari jegyző.
11	Pásztori Gyula r. t.	16	Katonai szolgálatot teljesít	—	

Sorszám	A tanár neve	Szolgálati éveknek száma	Az 1914—15-ik tanévben tanított	Heti órák száma	A jogcimmél viselt egyéb állása
12	Dr. Rochlitz Zoltán r. t.	3	Latin III. VI. Görög V. VII.	21	Osztályfőnök III. o.
13	Dr. Wallentinyi Dezső r. t.	19	Magyar III. V. VIII. Latin V. Görögpótló V.	19	Osztályfőnök V. o. a Pósa-kör elnöke.
14	Szigeti Benedek Gyula tornatanár	22	Torna I—VIII. Történelem III. IV. Görögpótló rajz V—VI.	24	Osztályfőnök IV. o.
15	Bódi Dénes h. tanár	1	Magyar I. II. IV. VII. Latin IV.	23	
16	Boros József h. tanár	3	Latin I. Görög VI. VIII. Görögpótló VII. Földrajz I.	21	Osztályfőnök I. o.
17	Bodor István kisegítő tanár, nyug. főgimn. igazgató	—	Latin VIII. Magyar VI. Görögpótló VI.	10	
18	Nyomárkay Béla pénzügyi segédtitkár, kisegítő tanár	--	Görögpótló rajz VII—VIII.	2	
19	Tóth Béla városi mérnök, kisegítő tanár	—	Számтан III. IV. Mértan III. IV.	10	
20	Dr. Veress Samu kisegítő tanár, nyug. főgimn. igazgató	—	Görögpótló VIII. Philosophia VIII.	5	
21	Bencsik Sándor r. kath. hitoktató	9	Vallás I—VIII.	16	
22	Singer Rezső főrabbi, izr. hitoktató.	3	Vallás I—VIII.	16	
23	Halász József ev. kántortanító	16	Ev. egyházi énekek	2	
24	Szűcs György ref. kántortanító	13	Katonai szolgálatot teljesít	—	
25	Lója Jenő róm. kath. káplán	4	Róm. kath. egyházi énekek	2	

VI.

Bevégzett tananyag az 1914—15-ik tanévben.

A bevégzett tananyag részletes ismertetését ez idén is mellőzzük. Csak annyit jegyzünk meg, hogy tanári testületünk a törvényesen előirt tananyagot csekély hiánnyal, mely azonban könnyen pótolható, bevégezte. A tanítás anyagát magukban foglalják a tanulók által használt tankönyvek, melyek jegyzékét Értesítőnk végén azért is közöljük, hogy az érdeklődők abból megfelelő tájékozást szerezhessenek.

Rendkívüli, de tanulóinkra nézve **kötelező** tárgyként tanított az **egyházi ének**, még pedig a ref. konvent által megállapított tanterv szerint heti 2 órában az I—IV. osztályban. A ref. vallásu tanulókat a hadba vonult *Szűcs György* helyett *Komáromy Géza* r. tanár, az ev. vallásu tanulókat *Halász József* ev. kántortanító tanította.

Nem kötelező tárgyként tanított a **német társalgási nyelv** heti 2—2 órán, külön csoportban a kezdők és külön a haladók részére. A tanfolyamon 25 tanuló vett részt, még pedig a III. osztályból 3, a IV. osztályból 2, az V. osztályból 10, a VI. osztályból 3, a VII. osztályból 3, a VIII. osztályból 4 tanuló. Tandij egész évre 20 korona. Tanította: *Marion István* r. tanár.

A **vívást** heti 2 órán *Szigeti Benedek Gyula* okl. vívómester tanította. A 6 hónapos kurzuson 19 tanuló vett részt, még pedig a IV. osztályból 1, a VI. osztályból 2, a VII. osztályból 5 és a VIII. osztályból 11 tanuló. Tandij 20 korona.

A **szabadkézi rajz** a szaktanár bevonulása miatt, a **francia nyelv** és **gyorsírás** jelentkezők hiánya miatt, a **zene** és **ének** egyfelől a vezető tanár bevonulása, másfelől a helyettesítésébe ütköző akadályok miatt, a **fizikai** és **chemiai** gyakorlatok alkalmas helyiségek és műszerek hiányában, ez idén nem voltak taníthatók.

Ugyancsak el kellett hagynunk ez idén az **Egészségtan** tanítását főleg finanziaális okokból.

Írásbeli dolgozatok a magyar nyelvből.

V. Osztály.

1. Nyári kirándulásom. (Elbeszélés.)
2. Török Bálint stb. (Tinódi Krón.)
3. Miért kell rendületlenül bízunk hadaink győzelmében.
(Elmélkedés.)
4. II. Rákóczy Ferencz halála. (Mikes T. L.)
5. Arany balladái.
6. Tompa allegóriái.
7. Deák F. egyik beszédének vázlata.

VI. Osztály.

1. A művészet fogalma s felosztása.
2. Párhuzam az Iliász és Odyssea között.
3. Nagynak képzeljük magunkat, de az élet mutatja meg,
mily kicsinyek vagyunk.
4. A monda és legenda szerepe az eposban.
5. Mi különbség van az epos és regény között?
6. Bánkban tragikum.
7. Mi hatással van az éghajlat az ember kedélyvilágára?
8. Mi hatást gyakorol a világháború az ifjúságra vallás-
erkölcsi tekintetben?
9. A tanév végén. (Önbirál.)

VII. Osztály.

1. A mondák jelentősége a nemzeti irodalomban.
2. Legrégibb nyelvemlékeink fontossága és szelleme.
3. A reformáció hatása a nemzeti művelődésre.
4. A háború romboló és építő hatása.
5. Pázmány P. és Szenczi M. Albert jellemzése. (Párhuzam.)

VIII. Osztály.

1. Kisfaludy Károly: Tatárok Magyarországon.
2. A Bánkban és kora.
3. Bánk és Tihamér.
- 4–6. Tompa, Petőfi és Arany költészetének érintkezé-
pontjai. (Párhuzamok.)

VII.

Ifjúsági körök és egyesületek.

A Tompa Önképzőkör ez évi működésére is, mint minden másra, bénítólag hatott a világháború. A tanév kezdetével a háborítatlan és eredményes munkálkodás reményében tartottuk meg az alakuló gyűlést. Ifjúsági elnökké: Dobos Béla VIII. o. tan., titkárrá Ponghó Mihály VIII. o. tan., pénztárossá Grosinger László VIII. o. tan., főjegyzővé Komjáthy László VIII. o. t., aljegyzővé Németh Ágoston VII. o. tan. és ellenőrré Bradofka Károly VII. o. tanulók választottak meg.

A kör néhány ülés megtartása után a nagy naphoz méltóan készült el az okt. 6-iki nemzeti gyásznapi megünneplésére s éppen október 5-én kellett a háborús viszonyok miatt iskolánkat hadikórház céljaira átengedni, az iskola minden irányu működését megszakítani s a tanuló ifjúságot bizonytalan időre szabadságotolni. Később a gimnáziumnak a polgári leányiskola emeleti helyiségeiben történt nem épen mintaszerű elhelyezkedése következtében az önképzőköri ülések rendes megtartása lehetetlenné vált. Ezen kívül az önképzőkör elnökét, aljegyzőjét és még más 18 tagját szóllította el a haza az iskola falai közül a harcztérre. Mindezek következtében a kör működése szűk korlátok közé szorított. A márczius 15-iki ünnepélyt is ez alkalommal nem a Tompa-kör, hanem a tanári kar rendezte. — A márczius 15-iki pályadíjakat azonban kitűztük, ennek eredménye a következő:

16 koronát nyert Ráróssy Gyula VII. o. „A hadi technika fejlődése” című pályamunkájával.

10 koronát nyert Ponghó Mihály VIII. o. „A villamosság gyakorlati alkalmazása” című pályamunkájával.

10 koronát nyert Ponghó Mihály VIII. o. „A magyar nemzet az elnémetesítéssel szemben” című pályamunkájával.

10 koronát nyert Zmeskál Zdenko VII. o. „A szanitécz” című elbeszéléssel.

8 koronát nyert Konkoly István VII. oszt. tanuló „Előre“ című versével.

Mikor aztán az iskola helyiségei a délutáni órákban sem állhattak rendelkezésünkre s a tagok jelentékeny része bevo-
nult, megtartottuk a záró ülést.

Komáromy Géza, tanár-elnök.

*

A „Pósa Önképzőkör“ működése az 1914/15. évben. Mint ezelőtt mindig, úgy ebben a tanévben is az Önképzőkör czélja az ifjuság stílus-érzékének, előadó-képességének gyakorlása szóban és írásban és a „Tompa Önképzőkör“-ben való szereplés előkészítése volt. Azonban a körnek egész működése meg nem szűnő kapcsolatban állott az V., de különösen a VI. osztály poetikai tanulmányaival.

A jelen iskolai évben az alakuló ülés 1914. szeptember 22-én tartatott meg dr. Wallentinyi Dezső tanár-elnök vezetésével, mely ülésen a következő tanulók választották meg tisztviselőkké:

Ifjusági elnök: Kapczy Tamás VI. o., titkár: Szontagh Pál VI. o., főjegyző: Sági Mihály VI. o., pénztáros: Ablonczy Ernő VI. o., aljegyző: Wallentinyi Dezső V. o., ellenőr: Kovács Zoltán V. o. tanuló.

A kör tagjai az V. és VI. oszt. növendékeinek sorából kerültek ki, még pedig: 34-en az V. és 20-an a VI-ik osztályból. Tagjaink száma tehát 58 volt. Minden héten egy rendes ülést tartottunk; összesen 12-öt az alakuló és záró ülést nem tekintve. Pót- és diszülésünk 1—1 volt.

A kör 4 munkát tárgyalt (a pályázatokon kívül), melyek közül 1 prózai mű, 1 költemény és 2 bírálat volt. A prózai művet és a költeményt a kör elvetette, a bírálatok közül 1-et jófokra tartott érdemesnek a kör, a másikat elvetette.

Más irányban a kör munkássága a következő volt: Elhangzott 15 szavaltat. Közülök 3 emlékkönyvi dicséretre, 4 dicséretre, 4 jó fokra, 3 méltánylásra és 1 elvetésre volt méltó.

Tartatott ismeretterjesztő felolvasás 4, melyek közül 4-et dicsértünk meg emlékkönyvileg. Egyéb tárgyú műveink száma 8. Emlékkönyvi dicséretet érdemelt 2, dicséretet 3, jó fokot 2 és elvetést 1.

Összesen tehát 31 művet tárgyaltunk. 9 emlékkönyvi di-

cséretet, 7 dicséretet, 7 jó fokot, 3 méltánylást, 5 elvetést érdemelt.

Az október 6-ára tervezett diszülésünk a rendkívüli viszonyok beállta miatt — sajnos — elmaradt.

Első diszülésünket 1915. márczius 15-én tartottuk. Az ünnep sorrendje a következő volt:

1. Himnusz.
2. Nemzeti dal. Szavalja Varga Samu VI. o. tanuló.
3. Megnyitó. Tartja: Kapczy Tamás ifjusági elnök.
4. „Márczius 15.“ Ábrányi Emiltől, szavalja: Wallentinyi Dezső V. o. tanuló.
5. „48-as honvéd a 14-esek között.“ Irta és felolvasta: Konzsky József V. o. tanuló.
6. „A trombitás.“ Irta: Demeter Gyula VI. o. t. Szavalta: Németh László V. o. tanuló.
7. Ünnepi beszédet tartott: dr. Wallentinyi Dezső tanár-elnök.
8. Katonánótákat adtak elő hegedün: Kapczy Tamás VI. o. tan., Ablonczy Ernő VI. o. tan. és Demeter Gyula VI. o. tan.
9. Szózat.

A márcz. 15-ére kitűzött pályázatok eredménye a következő volt:

- Beérkezett 12 mű.
- 10 kor. díjat nyert Kapczy Tamás ünnepi beszédje.
- 10 kor. díjat nyert Négyessy Zoltán VI. o. tan. alkalmi elbeszélése.
- 5—5 kor. díjat nyert Ablonczy Ernő VI. o. és Konzsky József V. o. elbeszélése.
- 5—5 kor. díjat nyert Demeter Gyula VI. o. és Bárdos László VI. o. költeménye.
- 5—5 kor. jutalmat nyert a Nemzeti dal szavalásáért Varga Samu VI. o. és Német Lajos V. o. tanuló.
- 10 kor. jutalmat az alkalmi költemény szavalásáért Wallentinyi Dezső V. o. tan. kapta.
- Kapczy Tamás, Ablonczy Ernő és Demeter Gyula hegedűjátékukért 1—1 koronát kaptak.

Jutalmakra a kör tehát összesen 63 koronát osztott ki, a megmaradt 4 koronát apróbb kiadásokra használta fel.

Dr. Wallentinyi Dezső
tanár-elnök.

Ifjúsági gyámintézet. Bizony erősen megérezett ez altruizmusra, emberbaráti szeretetre nevelő ifjúsági egyesületünkön is az a nyomasztó köd, mely e háborús évben lelkeinket megülte; megérezett a gyűjtésen is, hogy ifjúságunk áldozatkészességét, zsebpénzét sokoldalú gyűjtés próbálta meg. Adakoztak a sebesült katonáknak. A vakoknak. És jelentékeny összegeket raktak össze nemes vetélkedéssel a hadikölcsönre is.

S jóllehet 2 hónappal rövidült meg ez év, mégis csak összegyűltek a jótékonyosság fillérei a Gyámintézet javára is, melynek őszi alakuló ülésén ifj. elnökké v. főtitkárrá *Dobos Béla* VIII. o. tanulót választotta meg a közbizalom. Osztálpénztárosokká pedig *Grosinger László* VIII., *Ráróssy Gyula* VII., *Ablonczy Ernő* VI., *Török István* V., *Tóth Zoltán* IV., *Szabó Károly* III., *Tóth László* II. és *Tóth Sándor* I. o. tanulók lettek.

Jórészt az ő buzgóságukról tanuskodik bevételeinknek következő alakulása:

I. *Bevétel* volt:

1. Mult évi maradvány	19 kor. 97 fill.
2. A „Pósa-ház“-ra begyűlt ifj. adomány	29 „ — „
3. Gyűjtés az I. osztályban	4 „ 12 „
4. „ a II. „	7 „ 58 „
5. „ a III. „	8 „ 34 „
6. „ a IV. „	1 „ 54 „
7. „ az V. „	15 „ 11 „
8. „ a VI. „	11 „ 70 „
9. „ a VII. „	6 „ 43 „
10. „ a VIII. „	19 „ 32 „
11. „ az érettségizett ifjak közt	— „ — „
12. Kamat a betétek s a „Pósa-alap“ után	— „ — „

Összesen: 123 kor. 11 fill.

Hát bizony ez az előző évekhez képest jóval kevesebb! Mégis jól esik külön is kiemelnem a VIII., VI. és az V. osztály nemes tanulóit, akik önálló hadikötvények jegyzése mellett ez egyesületben is elől jártak a jóban, az önzetlen adakozásban.

II. *Kiadás.* Az ekként begyűlt adományokat a tanári kar beleegyezésével így osztottuk fel:

1. Magyarhoni e. e. e. Gyámintézetnek	20 korona.
2. Gömörmegyei ref. Gyámintézetnek	20 „
3. Jutalmakra az év végén	18 „

4. Ifjúsági kölcsönkönyvtárnak	60 korona.
5. Rozsnyói Árvaháznak	20 „
6. Budapesti Protest. Árvaháznak	10 „
7. Eperjesi Theol. Otthonnak	5 „
8. Pénztárkönyvre és póstaköltségre	1 „

Összesen: 154 korona.

Örömmel jegyezzük fel, hogy a „Legifjabb *Pósa Lajos* emlék-alap“ tőkájéből 100 koronás *hadikölcsön-kötvényt* vásároltunk, melynek félevi kamatát is az ifjúsági jutalmakhoz csatoltuk. Az eredeti betétkönyvben maradt még 3 korona 6 fillér.

Az V. osztály tanulói 50 koronás hadikötvényüket is kezelésünkre bízták, az Ifjúsági Kölcsönkönyvtár javára kamatoztatás végett.

Jótékony egyesületünk fennállásának ezen immár 41. esztendeje sem telt el tehát meddőségben. Sőt a nehéz, zivataros megpróbáltatás nemzeti erőfeszítés 1914.—1915. évét alapokban megerősödve fogják megörökíteni jegyzőkönyveink.

Mindezt az ifjúság jóban, altruizmusban előhaladásának, de főként az V., VI. és VIII. osztályok nemes áldozatkészségének és *Dobos Béla* főtitkár lelkiismeretes buzgóságának köszönhetjük, aki ma már szürke „angyalbőrbe“ bújva teljesíti legszen-tebb hazafiúi kötelességét mintegy 20 társával együtt.

Óvja, védje és hozza vissza épen, dicsőséggel a magyarok jószágos Istene valamennyit!

Dr. Wallentinyi Dezső
gyámintézeti tanár-elnök.

*

Ifjúsági sakk- és olvasókör. Elnök: *Kerekes Dezső* tanár. Ifjúsági elnökök: *Diószeghy László* és *Kriská Béla*. A kör tagjai voltak a VII. és VIII. osztály tagjai és az V. és VI. osztályból az önként vállalkozók. Tagsági díj: 2 korona. A kör a következő lapokat járatta: „Vasárnapi Ujság“, „Uj Idők“, „Érdekes Ujság“, „Tolnai Világlapja“, „Hét“, „Zászlónk“, „Szövétnék“, „Pesti Hirlap“, „Világ.“ Az olvasóterem nyitva volt 4—6 óráig külön napos felügyelete alatt.

*

Tornakör. A tornakör a lefolyt iskolai évben a háborús állapot következtében előállott költözködés és kényszerszünet miatt csak novemberben alakult meg az előző évekhez viszonyítva, csekély érdeklődés mellett.

Beiratkozott 22 tag. Az alakuló gyűlésen elnökké: *Diószeghy László* VIII. o. t., alelnökké: *Koncsek Zoltán* VII. o. t., pénztárrossá: *Szontagh Pál* VI. o. t. választották meg. A tagok az iskolai anyag köréből vett gyakorlatokat gyakorolták heti 2 órán.

Szigeti Benedek Gyula
tanár-elnök.

*

Az ifjúsági énekkör, a zenekör, a gyorsírókör, a Thököly-kör és Bethlen-kör ez idén nem alakult meg egyfelől a kivételes idők miatt, másfelől mert sem alkalmas helyiségekkel, sem megfelelő tanerőkkel nem rendelkezünk.

VIII.

Könyvtárak és szertárak.

Tanári könyvtár. Az elmúlt háborús tanévben a könyvtár önálló művekké nem gyarapodott. A gyarapodás csak a folyóiratokra, tudományos szaklapokra szorítkozott. A könyvtárt csak nagyon kis mértékben használhatta a tanári kar, mert az intézet október elejétől kórházi célokat szolgál. — Mindennek dacára a könyvtáros módját ejtette, hogy a szükségelt könyvek a kartársak rendelkezésére állhassanak.

Marton István,
könyvtárőr.

*

Ifjúsági könyvtár. Az iskolaépületnek 1914. október 5-én történt átadása alkalmával az ifjúsági könyvtár I. és II. csoportjának könyveit ládába kellett csomagolni, mert a könyvtári szekrényekre a hórház vezetőségének irattári célokra szüksége volt. A könyves ládák a fizikai muzeumban helyeztetek el, használatba venni pedig az egész év folyamán alatt nem lehetett a könyveket. — Gyarapodás sem az I., sem a II. csoportnál nem történt.

A III. csoport (V. és VI. osztály). Midőn 1914. október 5-én főgimnáziumunk épületét át kellett adnunk a Vörös-Kereszt nemes céljaira, e csoport örök sikerült közelfekvő lakására áthordatni az ifjúsági könyvtár III. csoportjába osztott könyveit, úgy, hogy a VI. és az V. osztály tanulói fennakadás nélkül gazdagíthatták az egész év folyamán irodalmi és tudományos ismereteiket olvasás útján is. Ujabb könyv beszerzésről azonban természetesen az elmúlt évben szó sem lehetett!

Dr. Wallentényi Dezső,
könyvtárőr.

IV. csoport (VII. és VIII. osztály). Uj beszerzések: Graetz: *Elektricitet* nagy és kis kiadás. Apor Dezső és Nagy Béla: *Hires föltalálók*. Bródy Sándor: *Fehér könyv* 12 kötet. Mikszáth

Kálmán: Almanach 6 kötet. A világháborúra vonatkozó ismeretterjesztő füzetek 10 füzet. Classzikus regénytárból: Cherbulicz: Feketék és vörösek, Holdesi Meta. Turgerjev: Apák és fiuk, Füst. Gogoly: Holt lelkek. Meyer Konrád: Feretsi György, Borgia Angela, Pescara megpróbáltatása. Dickens: Twist Olivér. Dosztojevszky: Bűn és bűnhődés. Stendhal: Vörös és fekete. Balsac: Goriot apó, Grandt Eugenia. Flaubert: Boveryné. Daudet Alfons: Nouma Roumestan.

Kerekes Dezső,
könyvtárőr.

*

Az ifjúsági kölcsönkönyvtár az 1914—15. évben a következő iskolai könyvekkel gyarapodott: Az *Ifjúsági Gyámintézet* 42 K 50 fill. adományából 21 db könyvvel; *Borsos József, Komáromy Géza és Marton István* ajándékából 5 drb; Dobos Bélától 7 drb., Paulovszky Gyulától 4 drb, Rentka Gyulától 5 drb, Szabó Lászlótól 2 drb, Kármán Istvántól 1 drb, Gellei A.-tól 1 drb, Lőrinczy Szabolcstól 1 drb, Pásztor Z.-tól 4 drb, Konzsky Józseftől 3 drb, Dobos Ilonkától 3 drb, Tankó András-tól 4 drb, Kriszka Páltól 2 drb, Kármán D.-tól 3 drb, László Gézától 1 drb, Bradofka Károlytól 2 drb, Erős Józseftől 2 drb, Molnár Gyulától 9 drb, összesen tehát 80 drb használt s részben új könyvvel.

Fogadják az összes nemesszivü adományozók ez uton is hálás köszönetünket.

E jótékony és követésreméltó adományokkal a kölcsönkönyvtárban jelenleg — az elnyűtteket kiselejtezvé — mintegy 400 db használt és új iskolai könyv van, melyekből *minden szegénysorsu és törekvő tanuló kaphat könyvet egy évi használatra, ha bélyegmentes folyamodványt nyújt be*, minden mel-léklet nélkül — *1915. évi augusztus 15-ig a főgimn. igazgató-ságához*. Későbbben érkező kérvényeket csak szeptember 5-ike után és csak szükösen intézhetünk el.

1—1 kölcsönvett könyv után az év végén 20—20 fillér kötési és kopásdíj fizetendő. A mult évben e czimen begyűlt 25 koronát részben kötésekre, részben új könyvek beszerzésére fogjuk fordítani. Aki kölcsön kapott könyvét újra kötteti, azért kopási díjat nem fizet.

Az elmúlt évben 48 tanuló kapott összesen 260 db könyvet körülbelül 600 kor. értékben.

Dr. Wallentnyi Dezső,
könyvtárőr.

*

Természetráji muzeum. *Állattani rész:* gangesi gaviál (fiatal) és indiai vad bivaly feje. Tóth Jenő gyűjteményéből vet-tük 80 koronáért. Ugyanő ajándékozott több darab indiai granátot, magvakat és fotografiákat. — Néhány rovar, szárított nö-vényt és ásványdarabot is kaptunk a tanulóktól. — Muzeumunk azonban a háborus idők fordulatát áldozattal szenved meg, mert helyiségeinek jó nagy részét átengedte sebesültek ápolására a „Vörös-Kereszt“ kórház céljaira. Tárgyait két teremben kellett ugy — a hogy lehetett — összezsufolnunk. Reméljük, hogy a hazáért hozott áldozat után ismét fejlődésnek indul majd.

Ugyanez áll *botanikus kertünkről* is, a melyben most nem rendezkedhetünk.

Horváth Zoltán,
szertárőr.

*

Természettani muzeum. Mivel ez idén idegen épületben tanítottunk, új beszerzés nem történt.

Kerekes Dezső,
szertárőr.

*

A földrajzi szertár, a rajzszertár, a régiség- és érem-gyűjtemény és a tornaszertár az év folyamán nem gyarapodtak.

*

A gyűjtemények általában csak igen korlátolt mértékben voltak a szaktanárok és az ifjuság által igénybe vehetők. A rendelkezésünkre bocsátot épületbe helyszüke miatt semmit sem lehetett átvinni, a kórházi célokra átengedett gimnáziumi épület helyiségei pedig annyira igénybe voltak véve, hogy csak a physikai szárny előadó terme, tanári előkészítő szobája és egy szertárhelyiség és a természetráji szárny 2 museális terme állottak a rendelkezésünkre az iskola összes értékes tulajdoná-nak elhelyezésére. Ilyen körülmények között alig lehetett az egyes tárgyakhoz hozzá jutni és magyarázatnak kellett a de-monstratív előadást is helyettesítenie.

IX.

Tanulmányi kirándulások.

Az idén a rendkívüli háborus állapotok miatt a tanulmányi kirándulások a legszűkebb keretek között folyhattak le, leginkább csak a közvetlen környékre szorítkoztak, bár az időjárás elég kedvező alkalmat nyújtott volna távolabbi kirándulásokra is. De az utazási viszonyok bizonytalansága és egyéb bajok arra utaltak, hogy jobb időkre halasszuk a távolabbi helyek tanulmányozását és elégedjünk meg avval, a mit a közvetlen környéken láthatunk.

A következő kisebb: egynapos vagy félnapos kirándulásokot végeztük az idén:

Szeptember 14-én Tiszolczra mentünk vonaton a II—VIII. osztályokból 13 tanulóval s ott a Hradova hegy magas szikláit és növényzetét vizsgáltuk.

Szeptember 29-én az I—VIII. osztályok összes tanulói hat tanár vezetése alatt a pokorági erdőben szederlevelet gyűjtöttek a hadsereg részére.

Október 2-án a II. osztály a pokorági hasadék táján járt növény- és rovargyűjtés végett.

November 13-án az I. osztály növényeket gyűjtött a rimaszombati réten.

Április 20-án a VI. osztály megnézte a Braun Sándor ur helybeli eczetgyárát.

Április 21-én az I. osztály kirándult a legeltető nagyerdőbe növényt gyűjteni.

Április 27-én az V. osztály a legeltető és a tamásfalvi kis-erdőben rovarokat gyűjtött.

Május 3-án a VI. osztályal tanulmányoztuk a pokorági kőbányában és a hasadéktól kezdve a környéken a kőzetek alakulási és települési viszonyait.

Május 12-én a III. osztályal este megvizsgáltuk a csillagképek helyzetét.

Május 18-án a II. osztály járt a réten, a kis- és nagyerdőben rovarokat és növényeket gyűjteni.

Május 21-én a IV. osztályt vezettük a rétre és a rimapartra virágos növényeket tanulmányozni és gyűjteni.

*

A cserkészlet az idén is folytatódott, átlag 36 növendékkel, egyharmadrészben ujonczokkal. Egynehányan a mult nyáron és az októberi kényszerszünet alatt otthoni kórházakban gyakorolták az ápolást és a sebek kötözését s itt az ősszel többi társaiknak is megmagyarázták. — A helybeli kórházban azonban, miután elegendő ápolószemélyzet volt, cserkészeink nem gyakorolhatták magukat.

Jó időben hetenként kirándultunk a környék erdeibe s ott főleg Szigeti Benedek Gyula tornatanárunk egy-két harcászati gyakorlatra tanította őket, a melyeket őrsvezetőik vezénylete alatt szívesen végeztek.

Alkalmilag az állatok és növények érdekes megfigyelésére fölhivtuk figyelmüket.

Horváth Zoltán.

X.

Érettségi vizsgálat.

Érettségi vizsgálatot ebben a tanévben 4 ízben tartottunk, még pedig szeptemberben, októberben, márcziusban és júniusban. Az első két alkalommal a tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület 6 főgimnáziuma részéről itt tartattak a pótló, javító és kiegészítő érettségi vizsgálatok, márcziusban érettségi értekezletet tartottunk a hadba vonuló VIII. o. tanulók érettségi fokának megállapítása végett, júniusban pedig rendes érettségi vizsgálatot.

1. A tiszai ág. hitv. ev. egyházkerülethez tartozó középiskolák (Eperjes, Igló, Késmárk, Nyiregyháza, Rimaszombat, Rozsnyó) pótló, javító és kiegészítő érettségi vizsgálatának írásbeli része 1914. szept. 2—5-ig folyt le, szóbeli része szeptember 9—12-ig. A vizsgáló-bizottság elnöke Hronyecz József püspöki irodavezető, a kormányt Hallay Zoltán rozsnyói főgimn. tanár, igazgató-tanácsunkat Simon Mihály helybeli ref. lelkész képviselte. A vizsgálatra összesen 41 tanuló jelentkezett, még pedig teljes vizsgálatra 17, javító vizsgálatra 1—1 tárgyból 23, kiegészítő vizsgálatra a görög nyelvből 1 tanuló. A teljes érettségi vizsgát tevők közül jól érettnek nyilvánított 1, érettnek 10, javító vizsgálatra utasított 6 tanuló. A javító vizsgálatot tevők közül érettnek nyilvánított 18, második javító vizsgálatra utasított 5. A görög nyelvből kiegészítő érettségi vizsgálatra jelentkezett 1 tanuló sikerrel állotta meg helyét.

2. Tekintettel az időközben elrendelt új sorozásra, mely az 1913—14. tanévben végzett középiskolai tanulókat közelebbről érintette és közülök az alkalmasokat fegyverbe szólította, az elnökség előterjesztésére a Nagymélt. Vallás és Közokt. Miniszter ur 1914. szept. 22-én 128372. sz. alatt kelt leiratában megengedte, hogy a rendes körülmények között decemberben tartandó *második érettségi javító és pótló vizsgálat* kivételesen

már október hó második felében tartassék meg. Ennek folytán október hó 14—16-ig írásbeli, október 17-én szóbeli vizsgálatot tartottunk. Teljes vizsgálatra 5-en jelentkeztek, akik közül azonban 2 nem volt figyelembe vehető, minthogy az 116197—1914. sz. miniszteri rendeletnek, mely a rendes júniusi vizsgálatok alkalmával teljes ismétlésre utasított tanulók további vizsgálatát a tényleges besorozás feltételéhez köti, nem feleltek meg. Javító vizsgálatra jelentkezett 10 tanuló. A teljes érettségi vizsgálatot tevők közül érettnek nyilvánított 1, júniusi javító vizsgálatra utasított 1, a teljes érettségi vizsgálat ismétlésére 1 tanuló. A javító vizsgálatra jelentkezett 10 tanuló érettnek találtatott. Az elnöki tisztet ez alkalommal is Hronyecz József püspöki irodavezető, ev. lelkész töltötte be, a kormány képviselőjében Hallay Zoltán rozsnyói főgimnáziumi tanár jelent meg, igazgató-tanácsunkat Simon Mihály helybeli ref. lelkész képviselte.

3. Az 1895. és 1896. évfolyamok tavaszi sorozása a középiskolák VII. és VIII. osztályu növendékei közül országszerte sokakat szólított fegyverbe. Minthogy a tényleges bevonulás időpontja kizárta, hogy ezek a tanulók a rendes érettségi vizsgálatok alkalmával álljanak a vizsgáló bizottság elé: a Nagyméltóságú Vallás és Közoktatásügyi Miniszter úr 913—915. sz. rendeletével megengedte, hogy részükre formális vizsgálat nélkül érettségi bizonyítvány adassék ki, melynek érdemjegyeit egy a felettes főhatóság által kiküldött elnökből és a tanári testület illetékes tagjaiból megalakult érettségi bizottság állapítja meg. Iskolánk VIII. o. növendékei közül 9 vált be a sorozás alkalmával és ezek érettségi fokát a Simon Mihály helybeli ref. lelkész elnöklete alatt márczius 27-én megtartott érettségi értekezlet olyformán állapította meg, hogy jeles érettnek minősítette Dobos Bélát, jól érettnek Rozim Józsefet és Ternóczky Tibort, érettnek Hupka Lászlót, Jarács Sándort, Lóska Károlyt, Muraközy Gézá, Nemessányi Lőrinczet és Zólyomy Lászlót.

4. A *rendes érvégi érettségi vizsgálat* írásbeli része május 17—19-ig, szóbeli része június 3—5-ig tartatott meg. A vizsgáló bizottság elnöke ismét Simon Mihály helybeji ref. lelkész volt, a kormányt dr. Dézsi Lajos kolozsvári egyetemi tanár képviselte, az igazgató tanács dr. Institórisz Endrét küldte képviselőjéül.

Teljes vizsgálatra összesen 23 tanuló jelentkezett, kiegészítő

szitő vizsgálatra a görög nyelvből 1, javító vizsgálatra egy tanuló.

Írásbeli tételek voltak a magyar nyelvből: Berzsenyi és Horatius. Jelesen kidolgozták a tételt 8-an, jól 9-en, elégséges eredménnyel 6.

A latin nyelvből Cicero: de senect. Jeles 5, jó 7, elégséges 11.

A mennyiségtanból: a) Mily magasra kell egy aeroplan-nak felemelkednie, hogy egész Szerbiát belássa, ha Szerbia területe 91000 km. és a föld sugara 6375 km.? Mily messzire lát el egy irányban? Mekkora a belátott gömbstüveghez tartozó gömbsegmentum alapve és térfogata?

b) Egy gömb térfogata 28 cm^3 , ebbe egyenes kúp irandó, amelynek csucsnál levő szöge $70^\circ 40'$. Kerestetik azon kúp felszine és térfogata, továbbá a kúp alapköre fölé irt henger felszine és térfogata. Jeles eredménnyel kidolgozta 2, jól 6, elégségesen 15.

A szóbeli vizsgálaton a teljes vizsgálaton jelentkezettek közül jelesen érettnak nyilvánított 4 jelölt: Dobos Ilona, Madarassy Kálmán, Ponghó Mihály és Sailer István.

Jól érettnak 6: Gaál Iván, Jellinek Ernő, Kádár Géza, Komjáthy Zoltán, Lánczy József és Soós István.

Érettek: Dirner István, Grosinger László, Halasi Jenő, Hruska Zoltán, Kohn Jenő, Kovács Gyula, Kriska Béla, Kroó Ferencz, Lukács László, Pap Zoltán, Szokolay János, Urszinyi Endre és Walter Ferencz.

A görög nyelvből kiegészítő érettségi vizsgálatra jelentkezett jelölt megfelelt a követelményeknek.

A javító vizsgálatra jelentkezett jelölt érettnak nyilvánított.

XI.

Ösztöndíjak és jutalmak.

1. Baksay István által tanárfiuk részére tett alapítvány, 1 darab Rimaszombati Takarékpénztári részvény folyó évi osztalékát, 30 koronát kapta Horváth Zoltán II. o. t.

2. Baksay István és neje által tett 2000 koronás családi alapítvány 80 korona kamatát kapta Tóth Zoltán IV. o. t.

3. Baksay István-féle 2000 koronás jubileumi alapítvány 80 korona kamatát kapta Ponghó Mihály VIII. o. t.

4. Bodor István-féle 1000 koronás jubileumi alapítvány 40 korona kamatát kapta Benedek Gyula IV. o. t.

5. Dapsy Vilmos-féle 2000 koronás alapítvány 80 korona kamatát kapta Soós István VIII. o. t.

6. Dapsy Vilmos-féle ugyancsak 2000 koronás alapítvány 80 korona kamatát kapta László Géza VII. o. t.

7. Huszt József-féle 2000 koronás alapítvány 80 korona kamatát kapta Bradofka Károly VII. o. t.

8. Nagy Lajos-féle 2000 koronás alapítvány 80 korona kamatát kapta Korányi Zoltán VII. o. t. (mint családtag.)

9. Káposztás Józsefné szül. Nagy Mária-féle 2000 koronás alapítvány 80 korona kamatából kapott 40 koronát Ablonczy Ernő VI. o. t. és 40 koronát Kovács Zsigmond V. o. t.

10. Piskálszky Endréné szül. Kovács Julia-féle 2000 koronás alapítvány 80 korona kamatát kapta Wallentinyi Dezső V. oszt. tan.

11. Lichárd Károly-féle 2000 koronás alapítvány 80 korona kamatát kapta Németh Ágost VII. o. t.

12. Lichárd Károly 400 koronás alapítvány 16 korona kamatát kapta Szabó Károly III. o. t.

13. Huszt Andrásné szül. Barkassy Lidia 1200 koronás alapítvány 48 korona kamatát kapta Komáromy Géza VII. o. t.

14. Soós Ferencz és neje szül. Gyulay Hermin által fiuk

emlékére tett 1000 koronás alapítvány 40 korona kamatjából írásbeli dolgozataik és önképzőköri tevékenységök jutalmazására 20—20 koronát kaptak Konkoly István VII. o. t. és Konszky István V. o. t.

15. Csíder László özvegye Dapsy Emma által férje emlékére tett 1000 koronás alapítvány 40 koronás kamatából kaptak Eröss Gyula VII. o. t. 20 koronát, Pósa Dezső II. o. t. 10 koronát, Veress László II. o. t. 10 koronát.

16. Csíder Károly emlékére tett 600 koronás alapítvány 24 korona kamatát kapta Ablonczy Pál IV. o. t.

17. Ifj. Hanvay Zoltán emlékére atyja által tett 1000 koronás alapítvány 40 korona kamatát kapta Komjáthy Zoltán VIII. oszt. tan.

18. Id. Hanvay Zoltán által a magyar nyelvben tett előmeneteleért adott 300 koronás alapítvány 12 korona kamatát kapta Tóbbik László III. o. t.

19. Dr. Zehery István és neje szül. Fábry Ida által tett 1000 koronás alapítvány 40 korona kamatát kapta Lengyel Lajos III. o. t.

20. Káposztás Józsefné szül. Zehery Julia által férje emlékére tett 400 koronás alapítvány 16 korona kamatát kapta Kálnay József III. o. t.

21. Stelkovics István emlékére özvegye Miks Anna által tett 400 koronás alapítvány 16 kor. kamatát kapta Dobránszky István III. o. t.

22. Reguly Péter emlékére nővére Félix Pálné szül. Reguly Johanna által tett 400 koronás alapítvány 16 korona kamatát kapta Horváth Zoltán II. o. t.

23. Fábry János által iskolánk 50 éves jubileuma alkalmával tett 200 koronás alapítvány 8 korona kamatát kapta Szilágyi Sándor VI. o. t.

24. Zehery ref. egyház 200 koronás alapítványának 8 korona kamatát kapta Tankó András III. o. t.

25. Pelsőcz—Szentpétery 200 koronás alapítvány 8 korona kamatát kapta Lovass János II. o. t.

26. Zehery István emlékére anyja Zehery Istvánné, majd Káposztás Józsefné szül. Nagy Mária által adományozott 4 drb. gömörmegeyi nép- és iparbanki részvény 20 korona osztalékát kapta Molnár Gyula III. o. t.

27. Káposztás Józsefné 84 koronás alapítvány 3 korona kamatát kapta Tóth Sándor I. o. t.

28. Gróf Forgách Gyuláné 1000 koronás alapítványának 40 korona kamatát kapta Dósa József V. o. t.

29. Dr. Löcherer Tamás 1400 koronás alapítványának 56 korona kamatát kapta Dobos Béla VIII. o. t.

30. Szathmáry József emlékére tett 200 koronás alapítvány 8 korona kamatát kapta Báthory László II. o. t.

31. Baksay István 200 koronás mellékjutalomdíj-alap 8 korona kamatát kapta Andrási László II. o. t.

32. Kohn Adolf-féle 100 koronás alapítvány 4 korona kamatát kapta Fráter László V. o. t.

33. Singer S. Leó emlékére tanítványai által tett 200 koronás alapítvány 10 kor. kamatát kapta Frommer Imre III. o. t.

34. Iskolafelavatási-alap 500 koronás összegének 20 kor. kamatát kapták egyenlő 10—10 korona részletben Volkó Viktor III. o. t. és Halász István I. o. t.

35. Ifjúsági segélyalap 450 koronás tőkének 18 korona kamata hadiérmekek vásárlására fordított.

36. Tornaegyesületi alap 200 koronás tőkének 8 korona kamata hadiérmekek vásárlására fordított.

37. Jellinek Bertalan 200 koronás alapítványának 8 korona kamatát kapta Fráter György V. o. t.

38. Koszorú-alap kamata a tőkéhez csatoltatott.

39. Rimabrézó—likéri-alap jövedelme a tőkéhez csatoltatott.

40. Harmaczy Béláné 700 koronás alapítvány kamata a tőkéhez csatoltatott.

41. A Terray Károly emlékére tett 1000 koronás alapítvány kamata a tőkéhez csatoltatott.

42. Az ifjúsági gyámintézettől 6—6 korona jutalomdíjban részesítették: Krajcsy Kálmán IV. o. t., Benkovics Jenő I. o. t. és Bial Lajos I. o. t.

Külső ösztöndíjak:

43. A Róth—Teleky-féle külső ösztöndíjból 65—65 koronát kaptak Balogh Dezső VII. o. t. és Németh Ágost VII. o. t.

44. A Szvoboda-féle állami ösztöndíjből 100 koronát kapott Ponghó Mihály VIII. o. t.

*

Szorgalmuk jutalmául a kraszniki orosz ágyúból vert hadi-emlékérem kis bronz érmét kapták: Madarassy Kálmán VIII. o.

t., Sailer István VIII. o. t., Zmeskál Zdenkó VII. o. t. és Szontagh Pál VI. o. t. Nagy vasérmét: Ráróssy Gyula VII. o. t. és Zmeskál József V. o. t. Kis vasérmét: Demeter Gyula VI. o. t., Braun Géza V. o. t., Loysch Ödön IV. o. t., Gergely Kálmán III. o. t., Fábrián Kamill II. o. t., Heksch György I. o. t.

*

Tandijengedményben részesültek

a) mint az iskolánál alkalmazásban állók gyermekei:

1. Tóth Sándor I. o. t.	60 korona.
2. Halász István I. o. t.	60 "
3. Benedek Andor II. o. t.	60 "
4. Horváth Zoltán II. o. t.	60 "
5. Lenner Emil II. o. t.	60 "
6. Tóth László II. o. t.	60 "
7. Veress László II. o. t.	60 "
8. Wallentínyi Ida II. o. t.	60 "
9. Baltazar Gyula III. o. t.	60 "
10. Halász József III. o. t.	60 "
11. Szűcs László III. o. t.	60 "
12. Benedek Gyula IV. o. t.	60 "
13. Loysch Ödön IV. o. t.	60 "
14. Tóth Zoltán IV. o. t.	60 "
15. Wallentínyi Dezső V. o. t.	60 "
16. Komáromy Géza VII. o. t.	60 "

b) Mint templomi énekesek:

17—22. 6 ref. vallásu tanuló	360 "
-------------------------------------	-------

c) Kérvényök alapján:

23. Klaudinyi László I. o. t.	10 "
24. Krman Lajos I. o. t.	10 "
25. Vietórisz László I. o. t.	10 "
26. Lovass János II. o. t.	10 "
27. Dobránszky István III. o. t.	60 "
28. Frommer Imre III. o. t.	20 "
29. Gergely János III. o. t.	10 "
30. Lengyel Lajos III. o. t.	30 "
31. Molnár Gyula III. o. t.	20 "
32. Pap Károly III. o. t.	10 "
33. Szabó Károly III. o. t.	30 "

34. Tankó András III. o. t.	20 korona.
35. Dósa József V. o. t.	40 "
36. Konzsky József V. o. t.	30 "
37. Németh László V. o. t.	10 "
38. Kathona Margit V. o. t.	60 "
39. Kapczy Tamás VI. o. t.	40 "
40. László Géza VII. o. t.	30 "
41. Németh Ágost VII. o. t.	30 "
42. Ponghó Mihály VIII. o. t.	30 "
43. Soós István VIII. o. t.	30 "

Összesen: 1860 korona.

*

Tápitézeti kedvezményben részesültek:

1. Palcsó István I. o. t.	15 korona.
2. Szabó Ferencz I. o. t.	15 "
3. Juhász István II. o. t.	20 "
4. Urbányi Jenő II. o. t.	20 "
5. Kálnay József III. o. t.	70 "
6. Paulik János III. o. t.	30 "
7. Philipovics László III. o. t.	20 "
8. Szabó Károly III. o. t.	80 "
9. Ablonczy Pál IV. o. t.	30 "
10. Ablonczy Ernő VI. o. t.	70 "
11. Sággy Mihály VI. o. t.	80 "
12. László Géza VII. o. t.	80 "
13. Dobos Béla VIII. o. t.	181 "
14. Halasi Jenő VIII. o. t.	181 "

Összesen: 892 korona.

Összesítés:

Tandijengedmények	1860 korona.
Tápdijengedmények	892 "
Iskolai ösztön- és jutalomdíjak	1295 "
Tompa önképzőkori pályadíjak	54 "
Pósa önképzőkori pályadíjak	60 "
Hadiérmek értéke	30 "
Külső ösztöndíjak	230 "

Összesen: 4421 korona.

XII.

A tanulók névsora és általános osztályzata.

Rövidítések: j. = javíthat; p. e. j. = püspöki engedéllyel javíthat; o. i. u. = osztályismétlésre utasított; ism. = ismétlő; szabsz. = szabályszerű; ö. d. = ösztöndíjas; t. m. = tandíjmentes; t. e. = tandíjengedményes; tp. e. = tápdíjengedményes.

I. osztály.

Osztályfőnök: Boros József.

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Jegyzet
Adriányi Antal ág. ev. ...	jó	1 elégt.	j.
Batta Ferencz ref. ...	jó	több elégt.	o. i. u.
Bálint Károly r. kath. ...	jó	2 elégt.	p. e. j.
Bárkányi Károly izr. ...	kilé-	pett	
5 Benkovits Jenő r. kath. ...	jó	jeles	ö. d.
Bial Lajos r. kath. ...	jó	jeles	ö. d.
Buday Árpád Zoltán ref. ...	jó	elégséges	
Derekas János ref. ...	jó	elégséges	
Dezső Géza r. kath. ...	jó	elégséges	
10 Farkas István r. kath. ...	jó	elégséges	
Gombos Gyula ref. ...	jó	jeles	ö. d. t. m.
Halász István ág. ev. ...	jó	jó	
Havasi Dezső ág. ev. ...	jó	elégséges	
Hegedüs Béla ref. ...	jó	jeles	
15 Heksch György izr. ...	jó	elégséges	
Kármán Dezső ág. ev. ...	jó	jeles	
Kertész István r. kath. ...	jó	jeles	
Kiss József ref. ...	jó	2 elégt.	p. e. j.
Klaudínyi László ág. ev. ...	jó	jó	t. e.
20 Klein István izr. ...	jó	jó	
Kohúth Gyula ref. ...	jó	jó	
Konyha Kálmán ref. ...	jó	elégséges	
A. Kovács Sándor ref. ...	jó	2 elégt.	p. e. j.

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Jegyzet
Krman Lajos ág. ev. ...	jó	jó	t. e.
25 Kvasz Gyula ág. ev. ...	kilé-	pett	
Lefkovits György izr. ...	jó	elégséges	
Lihányi István ág. ev. ...	jó	jó	
Ludvig Frigyes r. kath. ...	jó	jó	
Lusztig Samu izr. ...	jó	2 elégt.	p. e. j.
30 Maros László izr. ism. ...	szabsz.	több elégt.	o. i. u.
Mészáros Arisztid r. kath. ...	jó	jeles	
Mispál István ág. ev. ...	jó	elégséges	
Neumann Béla izr. ...	jó	2 elégt.	p. e. j.
Német Zoltán Géza ág. ev. ...	jó	2 elégt.	p. e. j.
35 Palcsó István ág. ev. ...	jó	elégséges	tp. e.
Pál László r. kath. ...	jó	jó	
Perjéssy Dezső ref. ...	jó	elégséges	
Pósa László ref. ...	jó	2 elégt.	p. e. j.
Simák Sándor r. kath. ...	jó	több elégt.	o. i. u.
40 Szabó Ferencz Lajos ág. ev. ...	jó	jó	tp. e.
Szekrényes Márton ág. ev. ...	jó	több elégt.	o. i. u.
Szőke Zoltán r. kath. ...	jó	elégséges	
Sztankó Gyula r. kath. ...	jó	több elégt.	o. i. u.
Sztraka Gyula ág. ev. ...	jó	2 elégt.	p. e. j.
45 Tóth Sándor ref. ...	jó	jeles	ö. d. t. m.
Valach Gyula Pál ág. ev. ...	jó	elégséges	
Valent István ág. ev. ...	jó	2 elégt.	p. e. j.
Varga Jenő r. kath. ...	jó	1 elégt.	j.
Várhegyi Zoltán ág. ev. ...	jó	elégséges	
50 Veisz Miksa izr. ...	jó	jó	
Vietórisz Zoltán ág. ev. ...	jó	elégséges	t. e.
Vjerk Árpád ág. ev. ...	szabsz.	1 elégt.	j.
Vörös Ciril gör. kath. ...	jó	elégséges	
Magántanulók:			
Freimann Vilmos izr. ...		jó	
Thurzó Árpád ref. ...		elégséges	
Weisz Ferencz izr. ...		elégséges	

II. osztály.

Osztályfőnök : Komáromy Géza.

A tanuló neve és vallása	Magaviselet	Általános osztályzata	Jegyzet
Andrássy László ref. ...	jó	jó	ö. d.
Báthory László ref. ...	szabsz.	jó	ö. d.
Benedek Andor ref. ...	jó	elégséges	t. m.
Bodnár Géza r. kath. ...	jó	1 elégt.	j.
5 Boros Ferencz ref. ...	jó	elégséges	
Borsos József ref. ...	jó	2 elégt.	p. e. j.
Botlik Tibor ref. ...	jó	több elégt.	o. i. u.
Budai Béla ref. ...	jó	2 elégt.	p. e. j.
Demkovits József r. kath.	jó	elégséges	
10 Dosztál János r. kath. ...	jó	2 elégt.	p. e. j.
Fabián Kamill r. kath. ...	jó	jó	
Garai Miklós izr. ...	szabsz.	2 elégt.	p. e. j.
Gellei Antal r. kath. ...	jó	elégséges	
Gergely Kálmán r. kath. ...	jó	elégséges	
15 Grünmann Zoltán izr. ...	jó	1 elégt.	j.
Horváth Zoltán ág. ev. ...	jó	jeles	tm. ö. d.
Jávorszky Zoltán ág. ev. ...	jó	2 elégt.	p. e. j.
Jellinek Miklós izr. ...	jó	jó	
Juhász István ág. ev. ...	jó	jó	tp. e.
20 Kajaba László r. kath. ...	jó	elégséges	
Kárpáti Pál izr. ...	k i l é -	p e t t	
Karsai Zoltán izr. ...	jó	elégséges	
Kohn Béla izr. ...	szabsz.	elégséges	
Kovács Miklós izr. ...	jó	elégséges	
25 Kriszta Pál ág. ev. ...	jó	jó	
Kriston Zoltán ref. ...	szabsz.	2 elégt.	p. e. j.
Lefkovits Sándor izr. ...	jó	jeles	
Lengyel Iván ref. ...	jó	jó	
30 Liptai János ág. ev. ...	jó	több elégt.	o. i. u. tm.
Lovass János ref. ...	jó	több elégt.	o. i. u.
Lovass János ref. ...	jó	jó	t. e. ö. d.
Maczkó István r. kath. ...	jó	elégséges	
Morvai Jenő izr. ...	szabsz.	több elégt.	o. i. u.
Nagy Dezső ref. ...	jó	elégséges	
35 Pacziga János r. kath. ...	jó	elégséges	
Pásztor Zoltán ág. ev. ...	jó	elégséges	
Péter Barna izr. ...	jó	2 elégt.	p. e. j.

A tanuló neve és vallása	Magaviselet	Általános osztályzata	Jegyzet
Pósa Dezső ref. ...	jó	jó	ö. d.
Rakovszky István r. kath.	jó	jó	
40 Resnyik Gyula r. kath. ...	szabsz.	2 elégt.	p. e. j.
Samu István ref. ...	jó	jó	
Sógor Sándor ref. ...	jó	1 elégt.	j.
Somogyi Sándor izr. ...	jó	több elégt.	o. i. u.
Spitzer Sándor izr. ...	jó	jó	
45 Steller István ág. ev. ...	jó	jó	
Szabó István ref. ...	jó	elégséges	
Széplaky Gyula ref. ...	jó	elégséges	
Tóth László ref. ...	jó	jeles	tm.
Urbányi Jenő ág. ev. ...	szabsz.	elégséges	tp. e.
50 Veress László ref. ...	jó	jó	tm. ö. d.
Vörös Virgil r. kath. ...	jó	elégséges	
Zemandl Ulrik r. kath. ...	szabsz.	2 elégt.	p. e. j.
Magántanulók:			
Markus Lea ág. ev. ...	—	jó	
Muraközi Kálmán ág. ev.	—	jó	
55 Wallentinyi Ida ág. ev. ...	—	jeles	tm.

III. osztály.

Osztályfőnök : Dr. Rochlitz Zoltán.

A tanuló neve és vallása	Magaviselet	Általános osztályzata	Jegyzet
Alexy Gyula ev.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Almássy Zoltán ref.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Baltazár Gyula ev.	jó	elégséges	tm.
Bálint-Banczik András ev.	jó	elégséges	
5 Bárkányi Géza izr.	szabsz.	2 elégt.	p. e. j.
Béky Barna ref.	jó	elégséges	
Brieger Zoltán izr.	szabsz.	elégséges	
Burger Andor izr.	jó	elégséges	
Csizmadia Béni ref.	jó	elégséges	
10 Dobránszky István r. kath.	jó	jó	tm. ö. d.
Fráter Ernő izr.	jó	jó	
Frics Gyula ref.	jó	jó	
Frommer Imre izr.	jó	jó	t. e. ö. d.
Gál Lajos r. kath.	jó	elégséges	
15 Gergely János r. kath.	jó	jó	t. e.
Halász József ev.	jó	elégséges	t. m.
Havasi Jenő ev.	jó	elégséges	
Hlóska Ernő ev.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Jávorszky László ev.	jó	1 elégt.	j.
20 Jellinek Jenő izr.	jó	elégséges	
Kálnay József r. kath.	jó	jeles	tp. e. ö. d.
Kemény Zoltán izr.	jó	elégséges	
Klein László izr.	jó	elégséges	
Koczka János ev.	jó	elégséges	
25 Kocsis Sándor ref.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Koncz Gyula ref.	jó	elégséges	
Kovács Endre r. kath.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Kovács Sándor izr.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Lengyel Lajos ref.	jó	jó	t. e.
30 Letső Zoltán ref.	jó	elégséges	
Linzenbold József r. kath.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Ludvig Antal r. kath.	jó	elégséges	
Maczkó András ev.	szabsz.	2 elégt.	p. e. j.
Marosi István ref.	jó	1 elégt.	j.
35 Mitske Tibor ev.	jó	elégséges	
Molnár Gyula ref.	jó	jó	t. e. ö. d.
Neményi Aladár izr.	jó	elégséges	

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Jegyzet
Pap Károly ev.	jó	elégséges	t. e.
Paulik János ev.	jó	jó	tp. e.
40 Philippovich László ref. ...	jó	jó	tp. e.
Ruzsinyi Zoltán r. kath. ...	jó	több elégt.	o. i. u.
Simák János r. kath.	jó	1 elégt.	j.
Stanga József r. kath.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Szabó Elemér ref.	jó	elégséges	
45 Szabó Károly ev.	jó	jeles	tp. e. t. e. ö. d.
Szakall Ferencz ref.	szabsz.	1 elégt.	j.
Szlatinszky László ev.	jó	jó	
Szücs László ref.	jó	elégséges	tm.
Tankó András ref.	jó	jó	t. e. ö. d.
50 Tankó Gyula ref.	jó	több elégt.	o. i. u.
Tóbbik László ev.	jó	jó	ö. d.
Volkó Viktor ev.	jó	jó	ö. d.
Magántanuló:			
Wardener Béla báró	—	1 elégt.	j.

IV. osztály.

Osztályfőnök: Sz. Benedek Gyula.

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Jegyzet
Ablonczy Pál ref.	jó	jó	tp. e. ö. d.
Auer Mihály ref.	jó	jó	
Balogh Jenő ág. ev.	szabsz.	1 elégt.	j.
Bartha Ferencz r. kath. ism.	szabsz.	1 elégt.	j.
5 Benedek Gyula ref.	jó	elégséges	tm. ö. d.
Bónis Gyula ref.	jó	elégséges	
Ferencz Antal r. kath.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Fényes Elemér ág. ev.	jó	jó	
Fráter László izr.	jó	jeles	ö. d.
10 Haasz Jenő r. kath.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Janik Béla r. kath.	jó	elégséges	
Kárpáti Sándor ref.	jó	elégséges	
Kolláth Gyula ref.	jó	elégséges	
Krajcsi Kálmán r. kath.	jó	jó	ö. d.
15 Lévai István izr.	jó	elégséges	
Loysch Ödön ág. ev.	jó	jó	tm.
Lukács Géza ref.	jó	jó	
Lusztig László izr.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Márkus Frigyes izr.	jó	2 elégt.	p. e. j.
20 Prandl Gyula r. kath.	jó	elégséges	
Remenyik Dezső ág. ev.	jó	jó	
Skrabák János r. kath.	jó	1 elégt.	j.
Striczky Árpád r. kath.	jó	elégséges	
Szlatinszky Endre ág. ev.	jó	elégséges	
25 Sztójkovics Ervin r. kath.	jó	elégséges	
Tóth Zoltán ref.	jó	jeles	tm. ö. d.
Uthy Sándor r. kath.	jó	elégséges	
Vajda Zoltán ref.	jó	jó	
Veres István izr.	jó	1 elégt.	j.
30 Vincze László ref.	jó	elégséges	
Zádory Miklós ref.	jó	elégséges	
Magántanuló:			
Pongrácz Tibor r. kath. ism.		2 elégt.	p. e. j.

V. osztály.

Osztályfőnök: Dr. Wallentinyi Dezső.

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Jegyzet
Antalik István ev.	jó	elégséges	
Barthó Elemér ev.	k i l é -	p e t t	
Berger József izr.	jó	jó	
Bleier Viktor izr.	jó	jó	
5 Brát Károly r. kath.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Braun Géza izr.	szabsz.	jeles	
Dósa József r. kath.	jó	jeles	ö. d. t. e.
Fehér István r. kath.	jó	elégséges	
Fráter György izr.	jó	jó	ö. d.
10 Gelber Sándor izr.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Holló Andor r. kath.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Ivanics Lajos ref.	jó	elégséges	
Kajaba Zoltán r. kath.	jó	elégséges	
Kiss Jenő ref.	jó	2 elégt.	p. e. j.
15 Kocsis János ref. ism.	jó	elégséges	
Konszky József r. kath.	jó	jó	ö. d. t. e.
Kovács Zoltán ref.	jó	jó	ö. d.
Makovits Lajos r. kath.	jó	elégséges	
Márk Gyula ref.	jó	elégséges	
20 Mikó László ref.	szabsz.	több elégt.	o. i. u.
Molnár Pál izr.	szabsz.	elégséges	
Németh László ev.	jó	elégséges	t. e.
Perjéssy Sándor ref.	jó	elégséges	
Rajzinger Pál r. kath.	jó	elégséges	
25 Rakovszky Gyula r. kath.	jó	jó	
Simák Ferencz r. kath.	jó	elégséges	
Szűk Levente ref.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Török István ref.	jó	elégséges	
Trojánovics Alfonz r. kath.	k. szabsz.	több elégt.	o. i. u.
30 Valach János ev.	jó	elégséges	
Wallentinyi Dezső	jó	jeles	ö. d. t. m.
Weisz Emil izr.	jó	elégséges	
Zibrin Mihály ev. ism.	jó	elégséges	
Zmeskál József r. kath.	jó	jó	
Magántanulók:			
35 Draskóczy Géza ev.	—	elégséges	

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Jegyzet
Gaál Ferencz ev.	—	elégséges	
Jászay Miklós ref.	—	elégséges	
Kaiser Emil izr....	—	2 elégt.	p. e. j.
Kathona Margit ev....	—	jeles	t. m.
40 Musotter Aranka r. k.	—	jeles	
Rentka Gyula r. k.	—	2 elégt.	p. e. j.

VI. osztály.

Osztályfőnök : Horváth Zoltán.

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Jegyzet
Ablonczy Ernő ref.	jó	jeles	tp. e. ö. d.
Andrejka József r. kath.	k i l é -	p e t t	
Bárdos László r. kath.	jó	elégséges	
Bódy Kálmán r. kath.	jó	1 elégt.	j.
5 Bokor Manó izr.	jó	jó	
Demeter Gyula ref.	jó	jó	
Goldperger Barna ev.	jó	elégséges	
Greiner Zoltán izr.	jó	jó	
Grünmann Alfréd izr.	jó	jó	
10 Kapczy Tamás ref.	jó	jó	t. e.
Kemény Gyula izr.	jó	jó	
Klein Nándor izr.	jó	elégséges	
Lőrinczy Szabolcs ref.	k i l é -	p e t t	
Négyessy Zoltán ref.	jó	jó	
15 Ponghó László ref.	jó	elégséges	
Róth Tivadar ref.	jó	elégséges	
Sághy Mihály ref.	jó	elégséges	tp. e.
Seidner Győző izr.	jó	jó	
Széky István r. kath.	szabsz.	elégséges	
20 Szilágyi Sándor ref.	jó	elégséges	ö. d.
Szomoray László r. kath.	jó	elégséges	
Szontagh Pál ev.	jó	jeles	
Terényi Béla ev.	jó	elégséges	
Varga Sámuel ref.	jó	elégséges	
25 Zibrin János ev.	jó	elégséges	
Magántanulók:			
Jánosdeák István ev.	—	2 elégt.	p. e. j.
Kohn Rezső izr.	—	jó	
Koleszár Iván ev.	—	elégséges	
Veres Emma izr.	—	jó	

VII. osztály.

Osztályfőnök: Marton István.

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Jegyzet
Balogh Dezső ág. ev. ...	jó	1 elégt.	j.
Bartha Bertalan r. kath. ...	jó	elégséges	
Bradofka Károly ág. ev. ...	jó	jeles	ö. d.
Braun Sándor izr. ...	jó	elégséges	
5 Cseh Miklós ref. ...	jó	1 elégt.	j.
Czibur Lajos ág. ev. ...	jó	elégséges	
Eröss Gyula ág. ev. ...	jó	elégséges	ö. d.
Fráter Imre izr. ...	kilé-	pett	
Gedeon Tihamér r. kath.	szabsz.	több elégt.	o. i. u.
10 Hajdu Ernő r. kath. ...	szabsz.	elégséges	
Hámos Endre ág. ev. ...	jó	jó	
Jellinek László izr. ...	jó	elégséges	
Kármán István ág. ev. ...	jó	2 elégt.	p. e. j.
Kende Gyula izr. ...	jó	elégséges	
15 Komáromy Géza ref. ...	jó	jó	t. m. ö. d.
Konkoly István ref. ...	jó	elégséges	ö. d.
Kontsek Zoltán ág. ev. ...	jó	elégséges	
Korányi Zoltán ág. ev. ...	jó	jó	ö. d.
László Géza ref. ...	jó	jeles	t. e. t. p. e. ö. d.
20 Lévai Jenő izr. ...	jó	elégséges	
Lichtschein Miklós izr. ...	jó	1 elégt.	j.
Lusztig Miklós izr. ...	jó	1 elégt.	j.
Márkus Imre izr. ...	szabsz.	elégséges	
Maros Miklós izr. ...	jó	jó	
25 Németh Ágost ág. ev. ...	jó	jó	t. e. ö. d.
Pál Béla ág. ev. ...	szabsz.	elégséges	
Ráróssy Gyula r. kath. ...	jó	jó	
Schlosz László izr. ...	jó	jó	
Szűk Lehel ref. ...	jó	elégséges	
30 Szűk Szilárd ref. ...	jó	elégséges	
Vajda Pál ref. ...	jó	elégséges	
Veress János ref. ...	jó	1 elégt.	j.
Veress László ref. ...	jó	elégséges	
Veress Nándor ref. ...	jó	1 elégt.	j.
35 Visnyai Zoltán r. kath. ...	jó	elégséges	
Zmeskal Zdenko r. kath.	jó	jó	

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Jegyzet
Magántanulók:			
Fejes János ref.	nem vizs-	gázott	
Grosinger René izr.		je'es	
Krausz Elza izr.		jeles	
40 Ragályi Ferencz ref.		1 elégt.	j.

VIII. osztály.

Osztályfőnök: Kerekes Dezső.

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Jegyzet
Diószeghy László r. kath.	jó	elégséges	
Dirner István ág. ev. ...	jó	elégséges	
Dobos Béla r. kath.	jó	jeles	tm. tp. e. ö. d.
Gaál Iván ág. ev.	jó	jó	
5 Grosinger László izr. ...	jó	elégséges	
Halasi Jenő ág. ev.	jó	elégséges	senior tp. e.
Hupka László r. kath. ...	jó	elégséges	
Jarács Sándor ág. ev. ...	jó	elégséges	
Jellinek Ernő izr.	jó	elégséges	
10 Kádár Géza r. kath. ...	jó	jó	
Kohn Jenő izr.	jó	jó	
Komjáthy Zoltán ref. ...	jó	jó	ö. d.
Kovács Gyula ref.	jó	elégséges	
Kriska Béla ág. ev.	jó	elégséges	
15 Kroó Ferencz izr.	jó	elégséges	
Krokavec Tivadar ág. ev.	nem vizs-	gázott	
Lánczy József ref.	jó	elégséges	
Lóska Károly r. kath. ...	jó	elégséges	
Lukács László ref.	jó	elégséges	
20 Madarassy Kálmán ref. ...	jó	jeles	
Muraközy Géza ág. ev. ...	jó	elégséges	
Nemessányi Lőrincz r. kath.	jó	elégséges	
Pap Zoltán ref.	jó	elégséges	
Ponghó Mihály ref.	jó	jeles	t. e. ö. d.
25 Rozim József r. kath. ...	jó	elégséges	
Sailer István ág. ev.	jó	jeles	
Soós István ref.	jó	jó	t. e. ö. d.
Szokolay János ref.	jó	elégséges	
Ternóczky Tibor r. kath.	jó	elégséges	
30 Urszinyi Endre ág. ev. ...	jó	elégséges	
Walther Ferencz r. kath.	jó	elégséges	
Zólyomi László ág. ev. ...	jó	elégséges	

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Jegyzet
Magántanulók :			
Dobos Ilona ág. ev.		jeles	
Engler András ág. ev. ...		elégséges	
35 Grosz Samu izr.	nem vizs-	gázott	
Hruska Zoltán ág. ev. ...		elégséges	
Kovács Zsigmond ref. ...		2 elégt.	p. e. j.

N y i l v á n o s t a n u l ó k		M a g á n t a n u l ó k	
316	Felvétetett	Magántanulók	
—	magántanuló lett	felvétetett	
6	önként kimaradt	osztály- vizsgát tett	
—	tanács folytán távozott	fiú	leány
—	kizáratott	fiú	leány
—	következtében meghalt	betegség	
—		baleset	
—		öngyilkosság	
4	a májusi osztályvizsgálatról elmaradt		
307	májusban osztályvizsgát tett		
—	pótló osztályvizsgálatot tett		
307	összesen osztályvizsgát tett		
19		fiú	
8		leány	
18		fiú	
8		leány	

XIII. A tanulók statisztikája.

1. A felvett és osztályvizsgálatot tett tanulók száma.

2. A felvett nyilvános tanulók megbetegedései s az igazgatói és tanári kari megrovások száma.

M e g b e t e g e d é s e k			M e g r o v á s o k	
A könnyű	A súlyos	A fertőző (esetleg a járványos)	Az	A
nem fertőző			igazgatói	tanárkari
megbetegedések száma			megrovások száma	
345	61	3	2	—

3. A tanulók korszerinti megoszlása 1914. decz. 31-én.

Osztály	A nyilvános és magántanulók együttes létszáma decz. 31-én	A nyilvános és magántanulók együttes létszámából december 31-én										
		10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
é v é t m á r b e t ö l t ö t t e												
I.	54	28	16	8	2	—	—	—	—	—	—	—
II.	54	3	28	11	11	1	—	—	—	—	—	—
III.	53	—	—	28	13	10	2	—	—	—	—	—
IV.	32	—	—	—	11	17	1	2	1	—	—	—
V.	40	—	—	—	2	13	11	6	1	—	1	—
VI.	27	—	—	—	—	—	12	8	6	—	1	—
VII.	40	—	—	—	—	—	1	18	11	7	1	—
VIII.	36	—	—	—	—	—	—	2	20	10	1	1
I—VIII.	336	31	44	47	39	42	22	36	39	17	4	1

6. Az osztályvizsgálatot tett nyilvános és magántanulók megoszlása vallás, anyanyelv és nyelvismeret szerint.

Az osztályvizsgálatot tett tanulók összes száma	Az osztályvizsgálatot tett tanulók közül												
	latin	görög	örmény	református	ág hitv. ev.	görög keleti	unitárius	izraelita	baptista				
	szertartásu rkath			vallásu volt									
333	77	2	—	100	84	—	—	70	—	—	—		
Az osztályvizsgálatot tett tanulók közül													
magyar	német	tót	román (oláh)	rutén	horvát	szerb	olasz				összesen nem magyar		
anyanyelvü volt													
325	2	7	—	—	—	—	—	—	—	—	9		
Az osztályvizsgálatot tett magyar anyanyelvü tanulók közül													
csak magyarul	más hazai nyelven	németül	tótul	románul (oláhul)	ruthénül	horvátul	szerbül	olaszul	egyéb hazai nyelven				
is tudott													
220	104	37	65	1	—	—	—	—	—	—	—		

7. Ismétlők, a görögpótló tárgyak tanulói, magaviselet és mulasztások osztályonként.

Osztály	Az osztályvizsgálatot tett										
	nyilvános és magán-tanulók közül	nyilvános tanulók								által	
		közül				magaviseletből				igazoltan	igazolatlanul
		osztályzatot kapott				mulasztott					
	ismétlő volt	a görögpótló tárgyakat tanulta	1	2	3	4	egy órát sem	csak igazoltan	igazolatlanul	igazoltan	igazolatlanul
I.	4	—	49	2	—	—	29	22	—	454	—
II.	2	—	41	10	—	—	7	43	1	955	7
III.	3	—	48	4	—	—	19	33	—	659	—
IV.	3	—	29	2	—	—	3	26	2	1443	4
V.	2	31	29	3	1	—	6	24	3	866	11
VI.	2	18	22	1	—	—	3	19	3	412	4
VII.	1	25	32	3	—	—	7	26	2	1104	6
VIII.	—	24	31	—	—	—	16	15	—	1226	—
I-VIII.	17	98	281	25	1	—	90	208	9	7119	32

8. Az osztályvizsgálatot tett tanulók megoszlása a tandij-fizetés szempontjából, a jutalmazott tanulók száma, az engedett tandijak összege s a jutalmak értéke.

Az egész tandiját megfizette	Részben	Egészben	Jutalomban részesült	Az elengedett tandij összege	A kiosztott jutalmak (pénz, könyv) értéke
	tandijmentes volt				
297	21	25	58	1860	1469

Osztály	Az osztályvizsgálatot tett																
	nyilvános és magántanulók közül						nyelvet			nyilvános tanulók közül			oktatást nyert				
összes száma	minden		egyet		két		több		a német	a francia	az angol	az egészségtant		a szabadkézi rajzot	a kézimunkát	a gyorsírást	czellövésben
	kitünő	jeles	rendes tantárgyból	legelőbb	jó	elégs.	elégletlen	mint rendkívüli tantárgyakat legelőbb elégséges eredménnyel tanulta									
I.	54	7	11	19	3	9	5	—									—
II.	54	4	17	16	3	9	5	—									—
III.	53	4	13	21	6	9	2	—									—
IV.	32	2	8	13	4	9	2	3									1
V.	40	4	8	19	—	7	—	10									—
VI.	27	2	10	13	1	7	—	3									2
VII.	38	4	8	17	7	1	1	3									5
VIII.	35	5	5	24	—	1	—	3									11
I—VIII.	333	30	80	142	24	42	15	25									19

9. Az osztályvizsgálatot tett tanulók előmenetele osztályonként.

XIV. Tápiintézet.

Az idén különösen nagy nehézségekbe ütközött a tanulók közös ellátása, mert az élelmiszerek árai október hónap óta rohamosan emelkedtek, úgy hogy némely cikk 4—5-szörösére emelkedett a szeptemberi árnak. Ezenkívül egyes cikkeket alig lehetett még pénzért is kapni, így a borsó és a lencse végképen elfogyott a környéken. Lisztet is alig lehetett a tavasszal utalványra elegendő mennyiségben és minőségben beszerezni. Így azután, dacára a koszt egyszerűsítésének és az időszak meg rövidítésének, mégis deficizzel zárult az iskolai esztendő.

Az országos kérvényezés már a múlt nyáron jelentékenyen csökkent a háborus viszonyok megkezdése miatt; most az idén pedig lehetetlenné vált és így az intézet nagyon jelentékeny jövedelemtől esik el, hacsak más módon nem kárpótolják.

Ezért és az óriás drágaság miatt tápiintézetünk a díjat egyelőre évi 20 koronával fölemeli. A mennyiben pedig ez nem volna elegendő fedezet, úgy kénytelen lesz a kosztot egyszerűsíteni.

A lefolyt iskolai évben 78 tanuló részesült tápiintézeti ellátásban.

Tápidij elengedésben 14 tanuló részesült 892 kor. értékben.

Az étkezés rendjét nem soroljuk föl, mert az a viszonyokhoz mérten változást szenved; de kijelentjük, hogy mi örülnénk annak legjobban, ha a normális árviszonyok lehetővé tennék annak minél előbb betartását.

Tápiintézetünk részére adakoztak: a Rimaszombati Takarékpénztár 40 koronát, országos kéregetésből befolyt a múlt nyáron 1549 korona 62 fillér.

Az intézet részére az ősszel helyiséget ajánlott föl *Baksay Dezső* takarékpénztári ügyész ur, de szíveségét nem vettük igénybe, mert a leányiskola helyiségeiben nyertünk czélszerűbb elhelyezést.

Neki és összes jótevőinknek hálás köszönetünket tolmácsoljuk. Tápinézetiünk a rendelkezésére álló tőkéköl az első hadikölcsönre 2000 koronát, a másodikra 2600 koronát jegyzett s így összesen 4600 koronával járult a nemzeti cél eléréséhez.

Kérjük a tisztelt szülököt, hogy a tápinézeti díjat közvetlenül a tápinézeti gondnokság címére küldjék, hozzáadva 4 fillér postai költséget. A tápinézeti díj egész évre 200 korona és evőeszközökre 1 korona. A díj félévénként előre fizetendő s a tanulók belépése nem hónapszámra, hanem fél évekre szól.

Horváth Zoltán,
tápinézeti gondnok.

XV.

Figyelmeztetés a jövő 1915–1916-ik iskolai évre.

1. A jövő tanév 1915. szeptember hó 1-ső napján kezdődik.
2. A javító, pótló, magán és felvételi vizsgák 1915. évi augusztus 30. és 31. napjain tartatnak meg.
3. A beiratás szeptember hó 1–5-ig tart. Szeptember 6-án lesz a tanév ünnepélyes megnyitása.

4. A beiratásnál minden tanuló tartozik atyjával vagy annak helyettesével megjelenni és a múlt évi iskolai bizonyítványát, továbbá keresztlevelét, illetőleg születési bizonyítványát, a 12-ik életévüket betöltöttek újraoltási bizonyítványukat bemutatni.

A beiratásokra vonatkozólag figyelmeztetnek még a szülök a következőkre:

- a) A beiratás első napján a helybeli szülök felekezeti különbség nélkül irathatják be gyermekeiket az I. osztályba.
- b) A beiratás két első napján az I. osztályba csak protestáns szülök irathatják be gyermekeiket akár helybeliek, akár vidékiek.
- c) Nem protestáns vidéki tanulók az I-ső osztályba csak a beiratás 3–4-ik napján jelentkezhetnek.

E korlátozásra az ösztönözte az iskola fentartó testületet, hogy a gimnázium első osztályába rendszerint a törvény által megengedett létszámon felül jelentkeznek s évről-évre megtörténik, hogy a protestáns iskola a felekezetéhez tartozó tanulókat kénytelen visszautasítani, az első osztály túlnépessége miatt. Magától értetődik, hogy a II–VIII. osztályokba a más vallású tanulók ezentul is minden korlátozás nélkül beiratkozhatnak.

A gimnázium első osztályába csak olyan növendékek vétetnek fel, a kik a 9-ik életévüket már betöltötték, de a 12-ik életévüket meg nem haladták és a kik vagy az elemi iskola IV. osztályáról szóló, szabályszerűen kiállított bizonyítvánnyal bírnak vagy a felvételi vizsgálaton igazolják, hogy van oly mérvü

képzettségük, mit az elemi iskola 4 évi tanfolyamában kellett megszerezniök. A 12 évesnél idősebb növendékek felvétele csak rendkívüli esetekben engedélyezhető a tanári szék határozata alapján. A beiratás után csakis a késedelmeket fontos okokkal igazoló tanulókat veheti fel az igazgató; szeptember 15-ig igazgatói, — 30-ig tanári kari, azontul püspöki engedély szükséges a felvételhez. Azoknak, a kik a tanév első hónapja után lépnek be az intézetbe, az eddig végzett anyagból felvételi vizsgálatot kell tenniök. — Ugyancsak felvételi vizsgálatot tesznek a reál-, vagy polgári iskolából a gimnáziumba átlépő tanulók. — *A felvételi vizsgálatok díja 20 korona.* A gimnázium V-ik osztályába belépő tanuló szülője vagy gyámja köteles bejelenteni, vajjon a fia, illetőleg gyámoltja a görög nyelvet vagy annak helyettesítésére rendelt tárgyakat fogja-e tanulni. E tekintetben figyelmeztetjük a t. szülőket és gyámokat, hogy a IV. osztályt végzett és az idegen (latin, német) nyelvekben gyengébb (elégséges) tanulókat a görögöt helyettesítő tanfolyamba vétessék fel. Az ilyen tanulók előtt a gyakorlati pályák egész sora nyitva van, minők: a jogi, orvosi, mérnöki, bányászati, erdészeti, matematikai és természettudományi, a katonai, a vasuti, postai, távirtdai és ezekhez hasonló.

A görög nyelvet helyettesítő tanfolyamról a görögre — és viszont — való átlépést akár a tanév elején, akár annak folyamán megengedheti a tanári kar felvételi vizsgálat alapján, de csakis az illető tanulók szüleinek vagy gyámjának kivánságára.

5. A beiratásnál minden tanuló tartozik az iskolai díjakat befizetni; még pedig az első félévi tandíjat 30 koronát, felvételi díjat 4 koronát, iskolai alapra 2 koronát, bizonyítvány, könyvtár és bélyegilletékekre 4 koronát, országos nyugdíjalapra (az 1914. évi nyugdíj törvény értelmében) 12 koronát, felszerelési illetékekre 2 koronát, gyógyilletékekre 2 koronát, összesen 56 koronát. A római katolikus vallású tanulók a külön vallástandíj fizetése alól felmentettek. Az izraeliták iskolai alapra félévenként 2—2 koronát fizetnek. A második félév tandíja 30 korona, mely összeg február 1—15. napjain fizetendő be.

A felvételi díj, az iskolai alap, bizonyítvány és bélyegilleték, felszerelési illeték és az országos nyugdíjalapra befizetendő összesen 26 koronányi összeg fizetése alól senki sem menthető fel.

A rendes tandíj a gimnázium questoránál fizetendő be. A rendkívüli tantárgyak tandíját (lásd alább) az igazgató veszi át.

6. A gimnáziummal összekötött tápintézetbe a tanulók válláskülönbőség nélkül vétetnek fel.

A tápintézeti díj egész évre ebéd és vacsoráért 200 korona és azonfelül evőeszközre 1 korona. Azonban, ha az élelmi szerek még drágábbak lesznek, az alumnaeumi díj is valamivel fel fog emeltetni. A díj első fele a felvételnél, második fele február 1—15-ig a tápintézeti gondnoknál fizetendő. Azok, a kik szegénységüket hitelesen igazolják, havonként is kifizethetik a tápintézeti díjakat. A tápintézetből kilépni csak a megkezdett félév leteltével lehet.

7. Azok a tanulók, kik tan- vagy tápintézeti díj el- vagy leengedésére szorgalmuk és anyagi helyzetüknél fogva igényt tarthatnak, iskolai és szegénységi bizonyítvánnyal, esetleg adókönyvecskével felszerelt kérvényüket legkésőbb 1915. augusztus hó 20-ig a nagytiszt. és tek. igazgató-tanácsához czimezve az igazgatóságnál nyujtsák be. A második félév tan- vagy tápdi-jának elengedéseért minden tanév február hó 8-ig újból kell folyamodni. Ezen második folyamodványhoz csupán azok mel-lékelik szegénységi bizonyítványukat, a kik az első félévben kedvezményben nem részesültek, az első félév kedvezményesei csak az első félév értesítőjét mutatják be.

Az elkésett vagy teljesen fel nem szerelt kérvények nem vétetnek figyelembe.

8. A rendes tantárgyak mellett gondoskodtunk arról, hogy *francia, német társalgási nyelv, szabadkezi rajz, gyorsírászat* és *vívás* az önként vállalkozóknak taníttassék. A francia, német nyelv tandíja egy iskolai évre 20—20 korona, a szabadkezi rajz 10 korona, a vívás (egy tanfolyam 6 hó) 20 korona. Mindezek a díjak félévi előleges részletekben az igazgatónál fizetendők, Régi érzett hiányon akarunk segíteni az által, hogy a rendkívüli tárgyak sorába felvettük a szakszerű *énektanítást* is. A vonós hangszerek tanítására rendszeres tanfolyam nyílik meg, melyre felvételnél kezdők és haladók. A tanfolyam tanár-elnöke Pász-tory Gyula. Tandíj egész évre 20 korona, mely félévi részletekben fizetendő. A tanfolyam azonban csak az esetben nyílik meg, ha arra legalább 20 tanuló jelentkezik, mert csak az esetben gondoskodunk szakértő vezetőről. — A gyorsírás tanítását két tanfolyamban, kezdők és haladók csoportjában dr. Rochlitz Zol-

tán és Fábíán Vilmos tanárok vállalták el. Egész évi tandij 12 korona.

9. A főgimnázium növendékei csak az igazgató helybenbágyása mellett fogadhatnak szállást, annyival is inkább, mivel csak azon lakosok vannak jogosítva tanulók tartására, kiknek szállását az igazgató és az iskolai orvos megvizsgálta és úgy egészségügyi, mint erkölcsi tekintetben kifogástalannak találta. Azon helyekről, melyek bármi tekintetben kifogás alá esnek, a tanulók évközben is elhelyezendők. A tanulók elhelyezése tekintetében a legnagyobb óvatosságot ajánljuk a szülőknek, mert tapasztalati tény, hogy a tanulóknak a tanulmányokban való elmaradását nagyrészt a hiányos felügyelet okozza.

10. Minden tanuló az első félév végén „Értesítő“ kap, melyet a szülők vagy azoknak helyettesei aláírnak és legkésőbb 30 nap alatt az osztálytanárnak visszaküldenek. Ez által hivatalosan vesznek tudomást gyermekeiknek, illetőleg gyámoltjainak magaviseletéről és előmeneteléről.

11. Az érettségi pótló- és javító vizsgálatok az idén a tiszáninneri ref. egyházkerület kötelékébe tartozó főgimnáziumokra nézve a miskolczi ref. főgimnáziumban tartatnak meg. A folyamodványok aug. 20-ig beadandók.

12. Olyan tanulóknak, kik egy kötelező tantárgyból kaptak elégtelen érdemjegyet, a tanári kar megengedheti, hogy a jövő iskolai év kezdetén javító vizsgálatot tehessenek, de csakis abban az intézetben, a hol tanultak. Ezen javító vizsgálat díja 2 korona. Azon tanulók, kik két tantárgyból kaptak elégtelen osztályzatot, mélt. és nagytiszt. Dr. Tüdös István püspök urhoz czimzett kérvényüket bizonyítvánnyal együtt július 15-ig az igazgatósághoz nyújtsák be felterjesztés végett.

E vizsgálat díja két tantárgy után 4 korona.

A ki kettőnél több tárgyból kapott elégtelen osztályzatot, a javító vizsgálatra semmi esetre sem bocsátható.

Ha valamely tanuló a vizsgálatokat betegség vagy egyéb fontos ok miatt le nem tehetette, a tanári testülethez folyamodhatik a következő tanév kezdetén tartandó pótló vizsgálat engedélyéért. A betegség igazolására hatósági vagy orvosi bizonyítvány melléklendő. A pótló vizsgálat díjtalan. Magánvizsgálatok rendszerint a tanév végén, indokolt esetekben a tanév elején tartatnak. A magánvizsgálati díj — a teljes tandijon kívül — 80 korona, mely összeg fizetése alól senki sem menthető fel.

13. A testgyakorlás, mértani rajz (technikai része) és szépírás tanulása alól való felmentést kérő tanulókat az iskola orvosa fogja megvizsgálni. A felmentést az iskola orvosa véleménye alapján az igazgató adja meg.

14. Minden tanuló köteles az előirt tankönyveket, író- és rajzeszközöket beszerezni. Figyelmeztetjük a t. szülőket és tanulókat, hogy csakis az új tantervhez alkalmazott legújabb kiadású tankönyvek használhatók.

Szegénysorsu, jó tanulók a segélykönyvtárból ingyen kaphatnak könyveket, amelyek az év végén visszaadandók. Ebbeli kérvények 1915. aug. 20-ig a főgimn. igazgatóságához adandók be minden melléklet nélkül.

15. Értesítjük a t. szülőket és gyámokat, hogy a tápintézetbe járó tanulók szállást mosással, fűtéssel, világítással, takarítással, reggelivel és uzsonnával a kivánalmak szerint havonta 30—40 koronáig kaphatnak megbízható házaknál, míg teljes ellátásér havonkint 40—100 korona fizetendő.

A szállásadó tanulótartó polgárok figyelmeztetnek arra, hogy gimnáziumi tanulók csak oly házaknál nyerhetnek ellátást, hol a lakásviszonyok különösen hygienikus szempontból kifogás alá nem esnek. A tanulótartási szándék tehát az igazgatóságnál legkésőbb aug. 20-ig bejelentendő, hogy a szállások orvosilag megvizsgálhatók legyenek.

Az eljárás egyszerűsítése és esetleges visszaélések elkerülése céljából arra kérjük a t. szülőket és gyámokat, hogy fizetésbeli kötelezettségeiknek ne gyermekeik útján tegyenek eleget hanem a *tandijakat egyenesen Kerekes Dezső* quaestor, a tápintézeti díjakat pedig *Horváth Zoltán* ephorus czimére küldjék be.

Figyelmeztetés. Azon szülőket, kik fiaikat vasuton járatják iskolába, figyelmeztetjük arra, hogy e kedvezményre a tanári kar határozata értelmében csak azon tanulók tarthatnak igényt, kiknek erkölcsi magaviselete jó s az előző évet legalább *elégséges* eredménnyel végezték. A vasuton való bejárás kedvezménye évközben is megvonható azon tanulóktól, kik magaviselet vagy tanulás tekintetében hanyatlást tanusítanak.

Az igazgatóság.

XVI.

1915—16. évi tankönyvjegyzék.

A rimaszombati egy. prot. főgimnáziumban használandó tankönyvek jegyzéke 1915—16. tanévben.

Vallás.

- I. oszt. Kovácsi Sándor: Bibliai vallástan (ref.) — Bereczky Sándor: Bibliai ismertetés I. rész, az Ó-szövetség (ág. ev.)
 II. oszt. Kovácsi Sándor: Bibliai vallástan (ref.) — Bereczky Sándor: Bibliai ismertetés I. rész, az Új-szövetség (ág. ev.)
 III. oszt. Kovácsi Sándor: Keresztyén hittan (ref.) — Bereczky Sándor: Ker. egyháztörténet (ág. ev.)
 IV. oszt. Kovácsi Sándor: Ref. hittan (ref.) — Bereczky Sándor: Ker. hit- és erkölcsstan (ág. ev.)
 V. oszt. S. Szabó József: Egyháztörténet a reform.-ig (ref.) — Batizfalvy—Bereczky: Bibliai ismertetés (ág. ev.)
 VI. oszt. Kovácsi Sándor: A ker. egyház története a ref.-tól máig (ref.) — Pálffy József: A ker. egyház története (ág. ev.)
 VII. oszt. Szóts Farkas: Ker. vallás- és erkölcs tudomány (ref.) — Pálffy József: A magyar prot. egyh. története (ág. ev.)
 VIII. oszt. Jármay: Magy. prot. egyháztörténet (ref.) — Zsilinszky—Bereczky: Ker. hit- és erkölcsstan (ág. ev.)

Magyar nyelv.

- I. oszt. Császár—Váczy: Magyar Olvasó. — Szinnyei J.: Magyar Nyelvtan.
 II. oszt. Császár—Váczy: Magyar Olvasó. — Szinnyei J.: Magyar Nyelvtan.
 III. oszt. Szinnyei József: Rendszeres magyar nyelvtan. — Császár—Váczy: Magyar Olvasó.
 IV. oszt. Négyessy L.: Stiliztika. — Lehr Albert: Arany Toldija.

V. oszt. Négyessy: Rhetorika.

VI. oszt. Négyessy: Poétika.

VII. oszt. Beöthy Zsolt: A magyar irodalom története I. k.

VIII. oszt. Beöthy Zsolt: A magyar irodalom története II. k.

Latin nyelv.

I. oszt. Geréb—Wirth: Kis Latin Nyelvkönyv.

II. oszt. Geréb—Wirth: Kis Latin Nyelvkönyv.

III. oszt. Roseth: Mondattan, Faedrus meséi. Roseth: Cornelius Nepos. Fodor—Roseth: Stil. gyak. Corn. Nep.-hoz és Phaedrushoz.

IV. oszt. Hitrich Ödön: Julius Caesar, Cserép József: Ovidius Methamorphoseon libri. Roseth: Alaktan és Mondattan, Csengeri—Cserép: Stilus gyakorlatok I. rész.

V. oszt. Cserép József: Szemelvények P. Ovidius műveiből, Zsámboky: Cícero De imperio Cn Pompei. Latin régiségtan. Hitrich Ödön. Kaposi: Pro Archia.

VI. oszt. Kalmár: Szemelvények Liviusból, Cserép J.: Szemelvények Vergiliusból, Horváth—Wagner: Római régiségtan.

VII. oszt. Hitrich. Sallustius: Bell Zug. Cicero; Levelei. Horváth—Wagner: Régiségtan. Verg. Aeneis.

VIII. oszt. Wirth Gyula: Szemelvények Quintus Horatius Flaccus műveiből. Gyomlay: Tacciti Annales.

Német nyelv.

III. oszt. Német tan. I. köt. Schuster Alfréd.

IV. oszt. Schuster Alfréd. Német nyelvtan I. rész.

V. oszt. Schuster: Német nyelvkönyv II. rész.

VI. oszt. Endrei Ákos: Német nyelvkönyv II. köt.

VII. oszt. Hirn—Paulay: Német irodalmi olv. könyv VII. oszt. számára.

VIII. oszt. Hirn—Paulay: Német irod. olv. könyv VIII. oszt. számára.

Görög nyelv.

V. oszt. Dóczi Imre: Görög olvasó és gyakorló. I. — Dóczi Imre: Görög nyelvtan I. r.

VI. oszt. Dóczi: Görög gyakorló és olvasó II. — Dóczi I.: Görög nyelvtan I. r.

VII. oszt. Csengeri: Homeros: Odyssea. — Dr. Geréb József: Szemelvények Homeros műveiből.

VIII. oszt. Csengeri: Homeros: Ilias. — Simon József: Szemelvények Platon műveiből.

VII. és VIII. osztályokban: Elischer—Fröhlich: Homerosi szótár. Lévy—Vida: Görög-magyar szótár.

Görögpótló irodalom.

V. oszt. Szerelemhegyi: Görög hitélet és régiségtan. — Gyomlai: Homeros Odyssea III. kiadás. Csengeri: Homeros Ilias III. kiadás. Geréb: Szemelvények Herodotos műveiből. Badics: Magyar irodalmi olvasmányok I.

VI. oszt. Badics: A görög lyrai költészet fejlődése s a magyar classicus költészet története. Aischylos: Oresteia. Sophokles: Antigone. Schill S.: A görög irod. tört.

VII. oszt. Szilasi: Thukydides. — Földi: Demosthenes. — Badics: Magyar irod. olvasmányok III. — Schill: A görög irod. története.

VIII. oszt. Schill Salamon: A görög irodalom története. — Alexander Bernát: Szemelvények Platon és Aristotelesből. — Morvai Gerece: A képzőművészet története.

Történelem.

III. oszt. Mangold Lajos: Magyar orsz. tört. III—IV. oszt. számára. Magyar orsz. tört. a mohácsi vészig.

IV. oszt. Mangold: Magyarország tört. a mohácsi vésztől máig.

V. oszt. Mika Sándor: Világtörténelem I. ó-kor.

VI. oszt. Mika Sándor: Világtörténelem II. középkor.

VII. oszt. Mika Sándor: Világtörténelem III. új-kor.

VIII. oszt. Andor József: Magyar orsz. okmányozó története.

Földrajz.

Legújabb kiadások! { I. oszt. Dr. Némethy Károly: Magyarország földrajza.
II. oszt. Dr. Némethy K.: Európa, Ázsia, Afrika földrajza.
III. oszt. Dr. Némethy K.: Földrajza.

Mennyiségtan.

I. oszt. Dr. Lévai Ede: Számítás.

II. oszt. Dr. Lévai Ede: Számítás.

III. oszt. Dr. Lévai Ede: Számítás.

IV. oszt. Fr. Kiss Károly: Algebra.

V. oszt. Fr. Kiss Károly: Algebra. — Valter. — D. Kaufmann: Gvómetria.

VI. oszt. Fr. Kiss Károly: Algebra. — Dr. Sárkány Lajos: Geometria.

VII. oszt. Fr. Kiss Károly: Algebra. — Dr. Sárkány Lajos: Geometria.

VIII. oszt. Fr. Kiss Károly: Algebra. — Dr. Sárkány Lajos: Geometria.

Fizika.

VII. oszt. Dr. Kovács Zoltán: Fizika.

VIII. oszt. Dr. Kovács Zoltán: Fizika.

Természetrájk.

I. oszt. Szilárdy Zoltán: Kis Természetrájk I.

II. oszt. Szilárdy Zoltán: Kis Természetrájk II.

IV. oszt. Sztérényi: Növénytan.

V. oszt. Sztérényi: Állattan.

VI. oszt. Reichenhaller: Chemia és mineralogia.

Philosophia.

VIII. oszt. Sztényai: Lélektan és Logika.

Rajzó gémetria.

I. oszt. Dr. Horti Henrik: Rajz. gémetria I. r.

II. oszt. Dr. Horti Henrik: Rajz. gémetria II. r.

III. oszt. Dr. Horti Henrik: Rajz. gémetria III. r.

IV. oszt. Dr. Gerevich Emi: Rajz. gémetria III. r

TARTALOM.

	Oldal.
Lenner Gyula sírjánál	3
Tanév megnyitás	6
Tanévzáró ünnepély	18
Adatok az 1914—15. tanév történetéhez	19
A főgimnázium kormányzata:	
Igazgató-Tanács	42
Tanári testület... ..	43
Bevégzett tananyag az 1914—15-ik tanévben	45
Írásbeli dolgozatok a magyar nyelvből	46
Ifjúsági körök és egyesületek:	
A Tompa Önképzőkör	47
A Pósa Önképzőkör	48
Ifjúsági gyámintézet	50
Ifjúsági sakk- és olvasókör	51
Tornakör	51
Az ifjúsági énekkör, a zenekör, a gyorsírókör, a Thö- köly-kör és Bethlen-kör	52
Könyvtárak és szertárak:	
Tanári könyvtár	53
Ifjúsági könyvtár	53
Az ifjúsági kölcsönkönyvtár	54
Természetrejzi muzeum	55
Természettani muzeum	55
A földrajzi szertár, a rajzszertár, a régiség- és érem- gyűjtemény és a tornaszertár	55
Tanulmányi kirándulások	56
A cserkészzet	57
Érettségi vizsgálat	58

	Oldal.
Ősztöndíjak és jutalmak	61
Tandijengedményben részesültek	64
Tápinvézeti kedvezményben részesültek	65
A tanulók névsora és általános osztályzata	66
A tanulók statisztikája:	
1. A felvett és osztályvizsgálatot tett tanulók száma	80
2. A felvett nyilvános tanulók megbetegedései s az igazgatói és tanári kari megrovások száma... ..	81
3. A tanulók korszerinti megoszlása 1914. decz. 31-én	81
4. Az osztályvizsgálatot tett nyilvános és magántanu- lók megoszlása honosság és szülők (gyámjuk, il- letve más törvényes gondviselőjük) állandó lakhe- lye szerint	82
5. Az osztályvizsgálatot tett tanulók megoszlása szü- lők vagy gyámjuk foglalkozása szerint	83
6. Az osztályvizsgálatot tett nyilvános és magántanu- lók megoszlása vallás, anyanyelv és nyelvismeret szerint	84
7. Ismétlők, a görögpótló tárgyak tanulói, magavise- let és mulasztások osztályonkint	85
8. Az osztályvizsgálatot tett tanulók megoszlása a tandijfizetés szempontjából, a jutalmazott tanulók száma, az elengedett tandíjak összege s a jutal- mak értéke	85
9. Az osztályvizsgálatot tett tanulók előmenetele osz- tályonként	86
Tápinvézet... ..	87
Figyelmeztetés a jövő 1915—16-ik iskolai évre	89
1915—16-ik évi tankönyvjegyzék... ..	94